

Oikeustapauskokoelma

UNIONIN YLEISEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kahdeksas jaosto)

12 päivänä heinäkuuta 2018^{*i}

Kilpailu – Kartellit tai muut yhteistoimintajärjestelyt – Voimakaapeleiden eurooppalaiset markkinat – Päätös, jossa todetaan SEUT 101 artiklan rikkominen – Yhtenä kokonaisuutena pidettävä jatkettu kilpailusääntöjen rikkominen – Tarkastuspäätöksen lainvastaisuus – Menettelyn kohtuullinen kesto – Hyvän hallinnon periaate – Henkilökohtaisen vastuun periaate – Yhteisvastuu sakon maksamisesta – Riittävät todisteet rikkomisesta – Rikkomisen kesto – Sakot – Oikeasuhteisuus – Yhdenvertainen kohtelu – Täysi toimivalta

Asiassa T-449/14,

Nexans France SAS, kotipaikka Courbevoie (Ranska) ja

Nexans SA, kotipaikka Courbevoie,

edustajinaan asianajaja G. Forwood sekä M. Powell, solicitor, A. Rogers, solicitor ja A. Oh, solicitor,

kantajina,

vastaan

Euroopan komissio, asiamiehinään aluksi C. Giolito, H. van Vliet ja A. Biolan, ja sittemmin Giolito ja van Vliet, avustajanaan B. Doherty, barrister,

vastaajana,

jossa on kyse SEUT 263 artiklaan perustuvasta kanteesta, jolla vaaditaan yhtäältä [SEUT] 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä (asia AT.39610 – Voimakaapelit) 2.4.2014 tehdyn komission päätöksen C(2014) 2139 final kumoamista kantajia koskevilta osin ja toisaalta kantajille määrätyn sakon alentamista,

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. M. Collins sekä tuomarit M. Kancheva (esittelevä tuomari) ja R. Barents,

kirjaaja: hallintovirkamies C. Heeren,

ottaen huomioon asian käsittelyn kirjallisessa vaiheessa ja 21.3.2017 pidetyssä istunnossa esitetyn,

on antanut seuraavan

* Oikeudenkäyntikieli: englanti.

tuomion

I Asian tausta

A Kantajat ja kyseessä oleva ala

- 1 Kantajat, Nexans France SAS ja sen emoyhtiö, Nexans SA, ovat Ranskan oikeuden mukaan perustettuja yhtiöitä, jotka valmistavat ja toimittavat maanalaisia ja merenalaisia voimakaapeleita.
- 2 Merenalaisia ja maanalaisia voimakaapeleita käytetään veden ja maan alla sähkön siirtoon ja jakeluun. Ne luokitellaan kolmeen ryhmään: pienjännitekaapelit, keskijännitekaapelit sekä suurjännitekaapelit ja erittäin suurelle jännitteelle tarkoitettut kaapelit. Suurjännitekaapeleita ja erittäin suurelle jännitteelle tarkoitettuja kaapeleita myydään useimmiten hankkeiden yhteydessä. Nämä hankkeet muodostuvat voimakaapelin ja tarvittavien laitteistojen, järjestelmien ja lisäpalvelujen yhdistelmästä. Suurjännitekaapeleita ja erittäin suurelle jännitteelle tarkoitettuja kaapeleita myydään maailmanlaajuisesti kansallisten verkkojen suurille käyttäjille ja muille sähköyhtiöille pääasiassa julkisten hankintojen puitteissa.

B Hallinnollinen menettely

- 3 Ruotsalainen yhtiö ABB AB toimitti 17.10.2008 päivätyllä kirjeellä Euroopan yhteisöjen komissiolle useita ilmoituksia ja asiakirjoja, jotka liittyvät kilpailua rajoittaviin kaupallisiin käytäntöihin maanalaiden ja merenalaiden voimakaapeleiden valmistamisen ja toimittamisen alalla. Nämä ilmoitukset ja asiakirjat toimitettiin sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä kartelleja koskevissa asioissa annetussa komission tiedonannossa (EUVL 2006, C 298, s. 17; jäljempänä sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä annettu tiedonanto) tarkoitettuna sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen yhteydessä.
- 4 ABB:n ilmoitusten vuoksi komissio toteutti 28.1.–3.2.2009 tarkastuksia Prysmian SpA:n ja Prysmian Cavi e Sistemi Srl:n sekä kantajien tiloissa.
- 5 Japanilaiset yhtiöt Sumitomo Electric Industries Ltd, Hitachi Cable Ltd ja J-Power Systems Corp. esittivät 2.2.2009 yhteisen sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä annetun tiedonannon 14 kohdan mukaisesti ja toissijaisesti sakkojen määrän alentamista koskevan hakemuksen kyseisen tiedonannon 27 kohdan mukaisesti. Ne välittivät tämän jälkeen komissiolle muita suullisia ilmoituksia ja muita asiakirjoja.
- 6 Tutkinnan aikana komissio lähetti maanalaisia ja merenalaisia voimakaapeleita valmistaville ja toimittaville yrityksille useita tietopyyntöjä [SEUT 101] ja [SEUT 102] artiklassa vahvistettujen kilpailusääntöjen täytäntöönpanosta 16.12.2002 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 1/2003 (EYVL 2003, L 1, s. 1) 18 artiklan ja sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä annetun tiedonannon 12 kohdan mukaisesti.
- 7 Komissio aloitti 30.6.2011 menettelyn ja antoi väitetiedoksiannon seuraavia oikeushenkilöitä vastaan: Pirelli & C. SpA, Prysmian Cavi e Sistemi Energia, Prysmian, The Goldman Sachs Group, Inc, Sumitomo Electric Industries, Hitachi Cable, J-Power Systems, Furukawa Electric Co. Ltd, Fujikura Ltd, Viscas Corp., SWCC Showa Holdings Co. Ltd, Mitsubishi Cable Industries Ltd, Exsym Corp., ABB, ABB Ltd, Brugg Kabel AG, Kabelwerke Brugg AG Holding, nkt cables GmbH, NKT Holding A/S, Silec Cable, SAS, Grupo General Cable Sistemas, SA, Safran SA, General Cable Corp., LS Cable & System Ltd, Taihan Electric Wire Co. Ltd ja kantajat.

- 8 Kaikki väitetiedoksiannon adressaatit paitsi Furukawa Electric osallistuivat 11.–18.6.2012 hallinnolliseen kuulemistilaisuuteen komissiossa.
- 9 14.11.2012 antamallaan tuomiolla Nexans France ja Nexans v. komissio (T-135/09, EU:T:2012:596) ja 14.11.2012 antamallaan tuomiolla Prysmian ja Prysmian Cavi e Sistemi Energia v. komissio (T-140/09, ei julkaistu, EU:T:2012:597) unionin yleinen tuomioistuin kumosi osittain tarkastuspäätökset, jotka oli osoitettu yhtäältä kantajille ja toisaalta Prysmianille ja Prysmian Cavi e Sistemi Energialle, siltä osin kuin ne koskivat muita voimakapeleita kuin maanalaisia ja merenalaisia suurjännitekaapeleita ja näihin muihin kaapeleihin liittyviä tarvikkeita, ja hylkäsi kanteet muilta osin. Kantajat valittivat 24.1.2013 ensiksi mainitusta tuomiosta. Unionin tuomioistuin hylkäsi tämän valituksen 25.6.2014 antamallaan tuomiolla Nexans ja Nexans France v. komissio (C-37/13 P, EU:C:2014:2030).
- 10 Komissio teki 2.4.2014 [SEUT] 101 artiklan ja ETA-sopimuksen 53 artiklan mukaisesta menettelystä päätöksen C(2014) 2139 final (asia AT.39610 – Voimakapelit) (jäljempänä riidanalainen päätös).

C Riidanalainen päätös

1 Kyseessä oleva kilpailusääntöjen rikkominen

- 11 Riidanalaisen päätöksen 1 artiklassa säädetään, että useat yritykset ovat osallistuneet eri ajanjaksoilla yhtenä kokonaisuutena pidettävään jatkettuun EUT-sopimuksen 101 artiklan rikkomiseen ”maanalaisen ja/tai merenalaisen suurjännitekaapeleiden (erittäin suurelle jännitteelle tarkoitettut kaapelit) alalla”. Komissio totesi lähinnä, että helmikuusta 1999 tammikuun 2009 loppuun saakka suurimmat eurooppalaiset, japanilaiset ja eteläkorealaiset merenalaisen ja maanalaisen suurjännitekaapeleiden valmistajat osallistuivat monenvälisen ja kahdenvälisen kokousten verkostoon ja muodostivat yhteyksiä, joiden tarkoituksena oli kilpailun rajoittaminen maanalaisia ja merenalaisia suurjännitekaapeleita (erittäin suurelle jännitteelle tarkoitettut kaapelit) koskevilla hankkeilla tietyillä alueilla jakamalla markkinoita ja asiakkaita ja vääristämällä siten normaalia kilpailukehitystä (kyseisen päätöksen 10–13 ja 66 perustelukappale).
- 12 Komissio katsoi riidanalaisessa päätöksessä, että kartellilla oli kaksi pääasiallista kokoonpanoa, jotka muodostivat yhden kokonaisuuden. Komission mukaan kartelli muodostui tarkemmin ottaen kahdesta seuraavasta osasta:
- ”kartellin A/R-kokoonpano”, johon kuuluivat eurooppalaiset yritykset, joita kutsuttiin yleensä ”R-jäseniksi”, japanilaiset yritykset, joita kutsuttiin ”A-jäseniksi”, ja eteläkorealaiset yritykset, joita kutsuttiin ”K-jäseniksi”. Kyseisen kokoonpanon tavoitteena oli alueiden ja asiakkaiden jakaminen eurooppalaisten, japanilaisten ja eteläkorealaisen tuottajien kesken. Tämä jakaminen toteutettiin ”kansallista aluetta” koskevan sopimuksen mukaisesti, jonka nojalla japanilaiset ja eteläkorealaiset tuottajat pidättäytyivät kilpailemasta hankkeista eurooppalaisten tuottajien ”kansallisella alueella”, kun taas viimeksi mainitut sitoutuivat pysymään poissa Japanin ja Etelä-Korean markkinoilta. Tämän lisäksi hankkeet ”vientialueilla” eli muualla maailmassa, pois lukien Yhdysvallat, jaettiin ja jonkin aikaa käytettiin ”60/40-kiintiötä”, mikä merkitsi sitä, että 60 prosenttia hankkeista oli varattu eurooppalaisille tuottajille ja loput 40 prosenttia aasialaisille tuottajille
  - ”kartellin eurooppalainen kokoonpano”, jossa eurooppalaiset tuottajat jakoivat Euroopan ”kansallisella alueella” toteuttaviin hankkeisiin tai eurooppalaisille tuottajille osoitettuihin hankkeisiin liittyvät alueet ja asiakkaat keskenään (ks. riidanalaisen päätöksen 3.3 kohta ja erityisesti sen 73 ja 74 perustelukappale).

- 13 Komissio totesi, että kartellin osallistajat olivat ottaneet käyttöön tietojenvaihtovelvoitteita jakosopimusten seurannan mahdollistamiseksi (riidanalaisen päätöksen 94–106 ja 111–115 perustelukappale).
- 14 Komissio otti huomioon kartellin osapuolten roolit kartellin täytäntöönpanossa ja jakoi osapuolet kolmeen ryhmään. Se määritteli aluksi kartellin ydinryhmän, johon kuuluivat yhtäältä eurooppalaiset yritykset Nexans France sekä Pirelli & C:n, aiemmin Pirelli SpA, tytäryritykset, jotka ovat osallistuneet kartelliin peräkkäin (jäljempänä Pirelli) ja Prysmian Cavi e Sistemi Energian muodostama kokonaisuus ja toisaalta japanilaiset yritykset Furukawa Electric, Fujikura ja niiden yhteisyritys Viscas sekä Sumitomo Electric Industries, Hitachi Cable ja niiden yhteisyritys J-Power Systems (riidanalaisen päätöksen 545–561 perustelukappale). Tämän jälkeen komissio erottelee sellaisten yritysten ryhmän, jotka eivät kuuluneet ydinryhmään mutta joita ei kuitenkaan voida pitää kartellin marginaalisina toimijoina, ja luokitteli tähän ryhmään ABB:n, Exsymin, Brugg Kabelin ja Sagem SA:n, Safranin ja Silec Cablen muodostaman kokonaisuuden (riidanalaisen päätöksen 562–575 perustelukappale). Lopuksi se katsoi, että Mitsubishi Cable Industries, SWCC Showa Holdings Ltd, LS Cable & System, Taihan Electric Wire ja nkt cables olivat kartellin marginaalisia toimijoita (riidanalaisen päätöksen 576–594 perustelukappale).

2 Kantajien vastuu

- 15 Nexans Francen katsottiin olevan vastuussa rikkomisesta, koska se osallistui välittömästi kartelliin 13.11.2000–28.1.2009. Nexansin katsottiin olevan vastuussa rikkomisesta Nexans Francen emoyhtiönä 12.6.2001–28.1.2009 (riidanalaisen päätöksen 712 ja 714 perustelukappale).

3 Sakot

- 16 Riidanalaisen päätöksen 2 artiklan c ja d alakohdassa määrätään yhtäältä Nexans Francelle 4 903 000 euron suuruinen sakko (ajanjaksolta 13.11.2000–11.6.2001) ja toisaalta Nexans Francelle 65 767 000 euron suuruinen sakko ”yhteisesti ja yhteisvastuullisesti” Nexansin kanssa (ajanjaksolta 12.6.2001–28.1.2009).
- 17 Sakkojen määrän laskemiseksi komissio sovelsi asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohtaa ja laskentamenetelmää, joka on esitetty sen asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 kohdan a alakohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennasta antamissa suuntaviivoissa (EUVL 2006, C 210, s. 2; jäljempänä sakkojen laskennasta annetut vuoden 2006 suuntaviivat).
- 18 Sakon perusmäärän osalta määritettyään sakkojen laskennasta annettujen vuoden 2006 suuntaviivojen 18 kohdan mukaisesti asianmukaisen myyntiarvon (riidanalaisen päätöksen 963–994 perustelukappale) komissio vahvisti sen osuuden tästä myyntiarvosta, joka heijastaa rikkomisen vakavuutta, kyseisten suuntaviivojen 22 ja 23 kohdan mukaisesti. Se katsoi tältä osin, että rikkominen oli luonteeltaan yksi vakavimmista kilpailunrajoituksista, millä voitiin perustella 15 prosentin vakavuuskerrointa. Komissio korotti vakavuuskerrointa 2 prosenttiyksiköllä kaikkien adressaattien osalta yhteenlasketun markkinaosuuden ja kartellin lähes maailmanlaajuisen ulottuvuuden vuoksi, sillä kartelli kattaa muun muassa koko Euroopan talousalueen (ETA). Se katsoi lisäksi, että eurooppalaisten yritysten käyttäytyminen vahingoitti kilpailua enemmän kuin muiden yritysten käyttäytyminen, sillä kartellin A/R-kokoonpanoon osallistumisen lisäksi eurooppalaiset yritykset olivat jakaneet keskenään voimakaapelihankkeita kartellin eurooppalaisen kokoonpanon puitteissa. Tämän vuoksi komissio vahvisti rikkomisen vakavuuden vuoksi huomioon otettavaksi osuudeksi myyntiarvosta 19 prosenttia eurooppalaisten yritysten osalta ja 17 prosenttia muiden yritysten osalta (kyseisen päätöksen 997–1010 perustelukappale).

- 19 Kun kyse on rikkomisen keston liittyvästä kertoimesta, komissio käytti Nexans Francea tarkastellessaan kerrointa 8,16 ajanjakson 13.11.2000–28.1.2009 osalta ja Nexansia tarkastellessaan kerrointa 7,58 ajanjakson 12.6.2001–28.1.2009 osalta. Nexans Francen osalta komissio sisällytti lisäksi sakkojen perusmäärään lisämäärän (pääsymaksu), joka vastaa 19 prosenttia myynnin määrästä. Näin määritelty sakkojen perusmäärä oli 70 670 000 euroa (riidanalaisen päätöksen 1011–1016 perustelukappale).
- 20 Toiseksi kun kyse on sakkojen perusmäärän mukautuksista, komissio ei todennut raskauttavia seikkoja, jotka voisivat vaikuttaa kunkin kartellin osapuolen osalta vahvistettuun sakon perusmäärään, muiden kuin ABB:n osalta. Sen sijaan lieventävinä seikkoina se päätti ottaa sakkojen määrässä huomioon eri yritysten roolin kartellin täytäntöönpanossa. Komissio vähensi 10 prosenttia sakon perusmäärästä kartellin marginaalisten toimijoiden osalta ja 5 prosenttia sakon perusmäärästä sellaisten yritysten osalta, jotka osallistuivat kartellin toimintaan keskimääräisesti. Lisäksi komissio myönsi Mitsubishi Cable Industriesille ja SWCC Showa Holdingsille ajanjaksolta, joka edelsi Exsymin perustamista, sekä LS Cable & Systemille ja Taihan Electric Wirelle ylimääräisen 1 prosenttiyksikön alennuksen, koska ne eivät olleet tietoisia tietyistä yhtenä kokonaisuutena pidettävän jatkettuna rikkomisen osatekijöistä ja koska ne eivät olleet vastuussa niistä. Mitään sakon perusmäärän alennusta ei sen sijaan myönnetty yrityksille, jotka kuuluivat kartellin ydinryhmään, kantajat mukaan lukien (riidanalaisen päätöksen 1017–1020 ja 1033 perustelukappale). Komissio myönsi myös sakkojen laskennasta annettujen vuoden 2006 suuntaviivojen mukaisesti 3 prosenttiyksikön ylimääräisen alennuksen Mitsubishi Cable Industriesille sen vuoksi, että se teki tehokkaasti yhteistyötä muussa kuin sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä annetun tiedonannon asiayhteydessä (kyseisen päätöksen 1041 perustelukappale).

II Oikeudenkäynti ja asianosaisten vaatimukset

- 21 Kantajat nostivat käsiteltävänä olevan kanteen unionin yleisen tuomioistuimen kirjaamoon 17.6.2014 toimittamallaan kannekirjelmällä.
- 22 Unionin yleinen tuomioistuin (kahdeksas jaosto) esitti työjärjestyksensä 89 artiklassa tarkoitettuina prosessinjohtotoimina asianosaisille kirjallisia kysymyksiä ja pyysi komissiota toimittamaan tiettyjä asiakirjoja.
- 23 Koska unionin yleisen tuomioistuimen jaostojen kokoonpanoa muutettiin työjärjestyksen 27 artiklan 5 kohdan mukaisesti, esittelevä tuomari määrättiin kahdeksanteen jaostoon (uusi kokoonpano), jonka ratkaistavaksi nyt käsiteltävä asia näin ollen siirrettiin.
- 24 Asianosaiset vastasivat unionin yleisen tuomioistuimen kysymyksiin asetetussa määräajassa. Komissio toimitti yhden pyydyistä asiakirjoista ja pyysi prosessinjohtotoimenpiteen toteuttamista muiden unionin yleisen tuomioistuimen pyytämien sellaisten asiakirjojen toimittamiseksi, joita ovat J-Power Systemsin yhdessä Hitachi Cablen ja Sumitomo Electric Industriesin kanssa esittämän sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen yhteydessä esittämien suullisten ilmoitusten transkriptiot. Komissio noudatti tätä asian selvittämistointia 24.1.2017.
- 25 Unionin yleinen tuomioistuin päätti esittelevän tuomarin ehdotuksesta aloittaa oikeudenkäynnin suullisen vaiheen. Asianosaisten suulliset lausumat ja niiden unionin yleisen tuomioistuimen esittämiin kysymyksiin antamat vastaukset kuultiin 21.3.2017 pidetyssä istunnossa.
- 26 Kantajat vaativat, että unionin yleinen tuomioistuin
- kumoaa riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin se perustuu Nexans Francelta laittomasti saatuihin asiakirjoihin

- kumoaa riidanalaisen päätöksen siltä osin kuin siinä todettiin Nexans Francen osallistuneen kilpailusääntöjen rikkomiseen ennen 22.2.2001
  - alentaa kantajille määrättyjen sakkojen määrää määrällä, joka vastaa lyhyempää kestoja ja alennettua vakavuuden kerrointa
  - velvoittaa komission korvaamaan oikeudenkäyntikulut.
- 27 Komissio vaatii, että unionin yleinen tuomioistuin
- hylkää kanteen
  - velvoittaa kantajat korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

III Oikeudellinen arviointi

- 28 Kantajat esittävät kanteessa vaatimuksia sekä riidanalaisen päätöksen kumoamiseksi että niille määrätyn sakon määrän alentamiseksi.
- 29 Ensimmäiseksi on todettava, että kumoamisvaatimuksilla kantajat pyrkivät riidanalaisen päätöksen kumoamiseen kokonaan tai osittain sikäli kuin yhtäältä se perustuu Nexans Francelta lainvastaisesti saatuihin asiakirjoihin ja toisaalta siinä todetaan Nexans Francen osallistuneen rikkomiseen ennen 22.2.2001.
- 30 Kantajat esittävät kumoamisvaatimustensa tueksi kaksi kanneperustetta. Ensimmäisen mukaan asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 2–4 kohtaa ja 9.1.2009 tehtyä komission päätöstä (jäljempänä tarkastuspäätös) on rikottu, puolustautumisoikeuksia on loukattu ja Euroopan unionin perusoikeuskirjan (jäljempänä perusoikeuskirja) 7 artiklaa on rikottu, ja toisen mukaan Nexans Francen kartelliin osallistumisen alkamispäivän määrittämisessä on tehty arviointivirhe.
- 31 Toiseksi on todettava, että sakkojen määrän alentamista koskevilla vaatimuksilla pyritään siihen, että unionin yleinen tuomioistuin korvaa komission arvioinnin omallaan ottaakseen huomioon komission virheet, joita se teki kyseisten sakkojen laskentaan liittyvien tekijöiden, eli Nexans Francen rikkomiseen osallistumisen keston sekä vakavuuskertoimen osalta.
- 32 Niille määrättyjen sakkojen määrän alentamista koskevien vaatimustensa tueksi kantajat vetoavat paitsi komission virheeseen, joka koskee toisen kanneperusteen yhteydessä riitautettua rikkomisen kestoja, myös erityiseen kanneperusteeseen, jonka mukaan komissio teki ilmeisen arviointivirheen ja laiminlöi perusteluvelvollisuutta sekä loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta vahvistaessaan vakavuuskertoimen sakkojen laskentaa varten.

A Kumoamisvaatimukset

1 Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan oikeusperusta puuttui, tarkastuspäätöstä ei noudatettu, puolustautumisoikeuksia ei kunnioitettu ja asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 2–4 kohtaa ja perusoikeuskirjan 7 artiklaa rikottiin

- 33 Kantajat väittävät, että tietyt toimenpiteet, joita komissio toteutti 9.1.2009 tehdyn päätöksen (jäljempänä tarkastuspäätös) mukaisesti sen yllätystarkastuksen aikana, johon niiden piti suostua 28.–30.1. ja 3.2.2009, ovat lainvastaisia eikä komission tässä yhteydessä saamia tietoja olisi pitänyt hyväksyä hallinnollisessa menettelyssä eikä ottaa huomioon riidanalaisessa päätöksessä.

- 34 Kantajat arvostelevat komission tarkastajia siitä, että ne ottivat valokopioita useista J:n ja R:n tietokoneilta löytyneistä sähköpostiviestiketjuista sekä kopion J:n tietokoneen koko kiintolevystä ja veivät nämä kopiot mukanaan tutkiakseen myöhemmin tutkinnan kannalta merkityksellisiä seikkoja komission tiloissa Brysselissä (Belgia) (jäljempänä riidanalaiset toimenpiteet).
- 35 Ensimmäiseksi kantajat väittävät, että näin toimiessaan komission virkamiehet ylittivät asetuksen 1/2003 20 artiklan 2 kohdassa heille myönnetyn toimivaltansa. Ne väittävät erityisesti, että kyseisen asetuksen 20 artiklan 2 kohdan c alakohdan mukaisesti komission virkamiehet eivät voi ottaa haltuunsa tai kopioida asiakirjoja tutkimatta niitä ensin. Muutoin komission tarkastuksessa voitaisiin ottaa yksinkertaisesti kopio yhtiön koko tietojärjestelmästä, mukaan lukien suuri määrä asiakirjoja, joilla ei ole mitään merkitystä tarkastuksen kannalta, sen tutkimiseksi kätevästi Brysselin toimitiloissa.
- 36 Toiseksi kantajien mukaan se, että komissio kopioi nämä tiedot tutkiakseen niitä myöhemmin omissa toimitiloissaan Brysselissä, ylitti tarkastuspäätöksen ehdot, joissa tarkastuksen maantieteellinen ulottuvuus rajattiin pelkästään Nexansin toimitiloihin.
- 37 Kolmanneksi kantajat väittävät, että riidanalaisilla toimenpiteillä rajoitettiin niiden puolustautumisoikeuksia sikäli kuin niillä rajoitettiin niiden mahdollisuuksia vedota intresseihinsä. Ne katsovat, että tarkastuksen jatkaminen puolellatoista kuukaudella rajoitti nimittäin niiden mahdollisuutta arvioida vakavasti mahdollisuutta esittää sakoista vapauttamista koskeva hakemus, sillä tämän ajanjakson aikana ei ollut mahdollista arvioida, mitä ”merkittävää lisäarvoa” sillä voisi olla suhteessa komission hallussa jo oleviin todisteisiin.
- 38 Neljänneksi kantajat väittävät, että koska nyt käsiteltävässä asiassa tarkastus alkoi Ranskassa, mutta sitä jatkettiin Belgiassa, komission olisi pitänyt tiedottaa Belgian kilpailuviranomaiselle tarkastuksen jatkamisesta Belgiassa asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 3 ja 4 kohdan mukaisesti.
- 39 Viidenneksi kantajat väittävät, että koska sellaisten tietojen, joihin komission ei ollut tutustunut, ”massakopiointi” ei kuulunut komission toimivaltaan asetuksen N:o 1/2003 nojalla, tällainen kerääminen merkitsee mielivaltaista ja suhteetonta puuttumista niiden yksityiselämään, jota suojataan perusoikeuskirjan 7 artiklassa.
- 40 Komissio kiistää kantajien väitteet.
- 41 Ennen vastaamista asianomaisten väitteisiin on tarkasteltava lyhyesti komission virkamiesten kantajien toimitiloissa toteuttaman tarkastuksen kulkua.

a) Tarkastuksen kulku

- 42 Kuten 14.11.2012 annetusta tuomiosta Nexans France ja Nexans v. komissio (T-135/09, EU:T:2012:596) ilmenee, komission tarkastajat saapuivat Ranskan kilpailuviranomaisen edustajien kanssa 28.1.2009 Nexans Francen toimitiloihin Clichyssä (Ranska) toteuttaakseen asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 4 kohdan mukaisen tarkastuksen. He näyttivät yritykselle tarkastuspäätöksen, joka koski seuraavia yrityksiä: ”Nexans sekä kaikki sen määräysvallassa suoraan tai välillisesti olevat yritykset, mukaan lukien Nexans France”, ja tarkastuksia koskevan selittävän muistion.
- 43 Tarkastajat ilmoittivat haluavansa tutkia tiettyjen Nexans Francen työntekijöiden, eli R:n (varapääjohtaja ja markkinointijohtaja – osasto ”Suurjännite”), B:n (pääjohtaja – osasto ”Suurjännite”) ja J:n (liiketoimintayksikön ”Maanpäällinen suurjännite” myynti- ja markkinointijohtaja) asiakirjat ja tietokoneet. Tarkastajille ilmoitettiin, että J. oli tietokoneineen matkoilla ja palaisi vasta perjantaina 30.1.2009.

- 44 Tarkastajat tutkivat ensin paperiasiakirjoja R:n, B:n ja J:n työhuoneissa sekä heidän yhteisen sihteerinsä työhuoneessa. Tämän jälkeen he siirsivät R:n, B:n ja D:n (hankejohtaja – osasto ”Suurjännite”) tietokoneet heidän käyttöönsä annettuun kokoushuoneeseen. Laillisen tietoteknisen tarkastusteknologian (jäljempänä FIT-teknologia) avulla he kopioivat näiden tietokoneiden kiintolevyt ja valmistelivat niitä indeksointia varten, jonka oli määrä valmistua seuraavana päivänä. Ensimmäisen tarkastuspäivän päätteeksi J:n toimisto ja tarkastajien käyttöön annettu kokoushuone sinetöitiin. Toisena tarkastuspäivänä tietojen etsimistä näiltä kopioiduilta kiintolevyiltä jatkettiin. Päivän päätteeksi heidän käyttöönsä annettu kokoushuone sinetöitiin.
- 45 Kolmantena tarkastuspäivänä tarkastajat pystyivät tutkimaan toimistolle palanneen J:n kannettavan tietokoneen. Aluksi kyseisen tietokoneen sisällöstä ei otettu kuvia, mutta FIT-teknologiaa käyttämällä voitiin tutkia tiedostoja, asiakirjoja ja sähköposteja, jotka oli poistettu tämän tietokoneen kiintolevyiltä, ja todeta, että nämä asiakirjat olivat tutkinnan kannalta merkityksellisiä. Tarkastajat päättivät tehdä tästä kiintolevystä alkuperäistä vastaavan jäljennöksen (forensic image). Tarkastuksen tässä vaiheessa heillä ei kuitenkaan ollut enää riittävästi aikaa tehdä tällaista jäljennöstä. He päättivät siksi kopioida valikoidut tiedot ja siirtää ne tietoteknisille tietojen tallennusaloille (jäljempänä tallennusaloit), jotka he päättivät viedä mukanaan Brysseliin. Kyse oli kahdesta J:n kannettavalta tietokoneelta löydettyjen sähköpostiviestien muodostamasta kokonaisuudesta, jotka tallennettiin tallennusaloille, jotka nimettiin JABR 12:ksi ja JABR 13:ksi. Lisäksi he kopioivat R:n tietokoneelta löytyneen sähköpostiviestien muodostaman kokonaisuuden kahdelle tallennusalustalle, jotka nimettiin JABR 14:ksi ja JABR 15:ksi. Nämä neljä tallennusalustaa laitettiin kirjekuoriin, jotka sinetöitiin ja jotka kantajien edustaja allekirjoitti. Nämä sinetöidyt kirjekuoret kuljetettiin komission toimitiloihin Brysseliin. J:n tietokone sekä yksi hänen työhuoneestaan löytenyt tallennusalusta, joka sisälsi salasanalla suojattuja asiakirjoja, laitettiin kaappiin, jonka tarkastajat sinetöivät. Tutkimukseen käytettyjen komission tietokoneiden kiintolevyt tyhjennettiin tämän jälkeen, eivätkä ne tämän toimenpiteen jälkeen enää sisältäneet yhtään tarkastuksen aikana saatua tiedostoa. Tarkastajat totesivat kantajille, että he ilmoittaisivat niille tarkastuksen jatkamispäivän. Kantajat ilmoittivat toivovansa, että J:n tietokoneen kiintolevyn mahdollinen tarkastus tapahtuisi Nexans Francen toimitiloissa eikä komission tiloissa.
- 46 Tarkastajat palasivat Nexans Francen toimitiloihin tiistaina 3.2.2009. He avasivat sinetöidyn kaapin, joka sisälsi J:n työhuoneesta löytenyt tallennusalustan sekä tämän tietokoneen. He tutkivat paikan päällä tallennusalustan, tulostivat ja tallensivat kaksi asiakirjaa tältä tallennusalustalta ja palauttivat sen kantajien edustajille. Tämän jälkeen he kopioivat J:n tietokoneen kiintolevyn sisällön ja tallensivat sen kolmelle tallennusalustalle. Tarkastajat palauttivat yhden kolmesta tallennusalustasta kantajien edustajille ja panivat kaksi muuta sinetöityihin kirjekuoriin, jotka he toimittivat Brysseliin saatuaan tietää, että kantajat riitauttivat tämän menettelyn laillisuuden. Tarkastajat ilmoittivat, että sinetöidyt kirjekuoret voitaisiin avata vain komission tiloissa kantajien edustajien läsnä ollessa.
- 47 Komission viemät sinetöidyt kirjekuoret, jotka sisälsivät tallennusaloja, avattiin komission tiloissa Brysselissä 2.3.2009 kantajien asianajajien läsnä ollessa. Näille tallennusaloille tallennetut asiakirjat tutkittiin, ja tarkastajat tulostivat paperille ne asiakirjat, joita he pitivät tutkimuksen kannalta merkityksellisinä. Toinen paperikopio näistä asiakirjoista sekä luettelo niistä toimitettiin kantajien asianajajille. Kaikkien kyseisille tallennusaloille tallennettujen tietojen tutkinta kesti kahdeksan työpäivää ja saatiin päätökseen 11.3.2009. Työhuone, jossa asiakirjoja ja tallennusaloja tutkittiin, sinetöitiin kunkin työpäivän päätteeksi kantajien asianajajien läsnä ollessa ja avattiin taas seuraavana päivänä edelleen heidän läsnä ollessaan. Näiden toimenpiteiden päätteeksi niiden tietokoneiden, joilla komission tarkastajat työskentelivät, kiintolevyiltä poistettiin kaikki tiedot.

b) Riidanalaisten toimenpiteiden oikeusperustan väitetty puuttuminen

48 Kantajat väittävät aineellisesti, että kun komission virkamiehet tekivät J:n tietokoneen kiintolevyn sekä tältä tietokoneelta ja R:n tietokoneelta löytyneiden sähköpostikokonaisuuksien alkuperäistä vastaavan jäljennöksen etsiäkseen niiltä myöhemmin komission tiloissa Brysselissä tutkinnan kannalta merkityksellisiä asiakirjoja, he ylittivät komissiolle asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 2 kohdassa myönnetyn toimivallan.

49 Aluksi on muistutettava, että asetuksen N:o 1/2003 4 artiklan mukaan ”komissiolla on tässä asetuksessa vahvistetut valtuudet perustamissopimuksen [101] ja [102] artiklan soveltamiseksi”.

50 Asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 1 kohdassa säädetään, että komissio voi kyseiseen asetukseen perustuvien tehtäviensä suorittamiseksi toteuttaa kaikki tarvittavat tarkastukset yrityksissä ja yritysten yhteenliittymissä.

51 Komission toimivallasta tarkastuksen toteuttamiseksi asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Virkamiehillä ja muilla mukana olevilla henkilöillä, jotka komissio on valtuuttanut tekemään tarkastuksen, on oikeus

--

b) tutkia kirjanpitoa ja kaikkia muita liikeasiakirjoja riippumatta siitä, missä muodossa ne on tallennettu;

c) ottaa tai saada missä tahansa muodossa jäljennöksiä ja otteita kirjanpidosta tai asiakirjoista;

d) sinetöidä kaikki yrityksen tilat ja kirjanpito tai asiakirjat tarpeellisessa määrin tarkastuksen ajaksi;

--”

52 Nyt käsiteltävässä asiassa on täsmennettävä, että käytäntöä tehdä tietokoneen kiintolevyn tai tietoteknisen tallennusalustan alkuperäistä vastaava jäljennös noudatetaan, kun komission virkamiehet käyttävät FIT-teknologiaa tarkastusten aikana. Kuten komissio kuvailee kirjelmässään ilman, että kantajat olisivat kiistäneet sitä, tämän teknologian käyttäminen merkitsee sitä, että tietokoneen kiintolevyltä tai miltä tahansa tietotekniseltä tallennusalustalta etsitään erityisen ohjelmiston avulla tarkastuksen kohteen kannalta merkityksellisiä tietoja käyttämällä avainsanoja. Ennen tätä etsintää on toteutettava ”indeksoinniksi” kutsuttu edeltävä vaihe, jonka aikana ohjelmisto luokittelee kaikki tarkastettavan tietokoneen kiintolevyn tai minkä tahansa tietoteknisen tallennusalustan sisältämät kirjaimet ja sanat. Tämän indeksoinnin kesto riippuu kyseessä olevan tallennusalustan koosta, mutta kestää yleensä huomattavan kauan. Tämän vuoksi komission virkamiehet tekevät yleensä yhden kopion tarkastuksen kohteena olevan yrityksen tietoteknisen tallennusalustan sisältämistä tiedoista toteuttaakseen sille tallennettujen tietojen indeksoinnin. Tietokoneen kiintolevyn tapauksessa tämä kopio voi olla alkuperäistä vastaava jäljennös. Tämän alkuperäistä vastaavan jäljennöksen avulla saadaan tarkastuksen kohteena olevasta kiintolevystä täsmällinen kopio, joka sisältää kaikki tällä kiintolevyllä kopiointihetkellä olevat tiedot, mukaan lukien tiedot, jotka näytävät poistetuilta.

53 Tältä osin on todettava ensimmäiseksi, että koska yhtäältä – kuten edellä 52 kohdassa selitetään – tarkastuksen kohteena olevan yrityksen tietotekniselle tallennusalustalle tallennettujen tietojen kopiointi suoritetaan indeksoinnin toteuttamiseksi ja koska toisaalta tämän indeksoinnin tavoitteena on mahdollistaa tämän jälkeen tutkinnan kannalta merkityksellisten asiakirjojen tutkiminen, tällaisen kopiointin suorittaminen kuuluu komissiolle asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdassa myönnetyn toimivallan piiriin.

- 54 Toisin kuin kantajat väittävät, asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdasta ei ilmene, että komission toimivalta ottaa tai saada jäljennöksiä ja otteita tarkastettavan yrityksen kirjanpidosta tai asiakirjoista rajoittuisi jo tarkastettuihin kirjanpitoon tai asiakirjoihin.
- 55 Lisäksi on huomautettava, että tällainen tulkinta voisi vahingoittaa kyseisen asetuksen 20 artiklan 2 kohdan b alakohdan tehokasta vaikutusta, koska tietyissä tilanteissa tarkastettavan yrityksen kirjanpidon tai asiakirjojen tarkastaminen voi edellyttää sitä, että ensin tästä kirjanpidosta tai näistä asiakirjoista otetaan kopioita, tai olla sen avulla yksinkertaisempaa.
- 56 Tämän vuoksi on todettava, että koska J:n tietokoneen kiintolevyn alkuperäistä vastaavan jäljennöksen sekä tältä tietokoneelta ja R:n tietokoneelta löytyneiden sähköpostikokonaisuuksien kopioiden tekeminen tapahtui sen yhteydessä, että komission virkamiehet käyttivät FIT-teknologiaa, jonka tavoitteena oli tutkinnan kannalta merkityksellisten asiakirjojen etsiminen, tällaisten kopioiden tekeminen kuului asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 2 kohdan b ja c alakohdassa myönnetyn toimivallan piiriin.
- 57 Toiseksi on todettava, että sikäli kuin kantajien väitteet on ymmärrettävä siten, että niillä arvostellaan komission virkamiehiä siitä, että he sisällyttivät tutkinnan asiakirja-aineistoon R:n tietokoneelta ja J:n tietokoneelta löytyneiden sähköpostikokonaisuuksien kopiot sekä viimeksi mainitun tietokoneen kiintolevyn alkuperäistä vastaavan jäljennöksen tarkastamatta etukäteen sitä, että näiden kopioiden sisältämät asiakirjat olivat tarkastuksen kohteen kannalta merkityksellisiä, nämä väitteet eivät voi menestyä.
- 58 Kuten edellä 42–47 kohdasta ilmenee, komission virkamiehet sisällyttivät kyseessä olevien asiakirjojen paperikopiot tutkinnan asiakirja-aineistoon nimittäin lopulta vasta sen jälkeen, kun he olivat todenneet tarkastaessaan asiakirjoja, jotka sisältyivät R:n tietokoneelta ja J:n tietokoneelta löytyneiden sähköpostikokonaisuuksien kopioihin sekä viimeksi mainitun tietokoneen kiintolevyn alkuperäistä vastaavaan jäljennökseen, komission tiloissa Brysselissä ja kantajien edustajien läsnä ollessa, että tietyt näistä asiakirjoista olivat ensi näkemältä merkityksellisiä tarkastuksen kohteen kannalta.
- 59 On siis todettava, että toisin kuin kantajat väittävät, komission virkamiehet eivät ole sisällyttäneet tutkinnan asiakirja-aineistoon suoraan R:n tietokoneelta ja J:n tietokoneelta löytyneiden sähköpostikokonaisuuksien kopioiden sekä viimeksi mainitun tietokoneen kiintolevyn alkuperäistä vastaavan jäljennöksen sisältämiä asiakirjoja tarkastamatta etukäteen sitä, että ne olivat tarkastuksen kohteen kannalta merkityksellisiä.
- 60 Kolmanneksi kantajien väitteestä, jonka mukaan komission virkamiehillä ei ollut toimivaltaa etsiä komission tiloissa Brysselissä tutkinnan kannalta merkityksellisiä tietoja, jotka sisältyvät J:n tietokoneen kiintolevyn alkuperäistä vastaavaan jäljennökseen sekä kyseiseltä tietokoneelta ja R:n tietokoneelta löytyneiden sähköpostikokonaisuuksien kopioihin, on todettava, että asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 2 kohdan b alakohdassa ei säädetä, kuten kantajat väittävät, että tarkastettavan yrityksen kirjanpidon tai asiakirjojen tarkastaminen tapahtuisi yksinomaan niiden tiloissa, jos – kuten nyt käsiteltävässä asiassa – kyseistä tarkastusta ei voitu saattaa päätökseen alun perin suunnitellussa ajassa. Siinä komissio veloitetaan yksinomaan noudattamaan asiakirjoja omissa tiloissaan tarkastaessaan tarkastuksen kohteena oleviin yrityksiin nähden samoja takeita kuin ne, joita niiden on noudatettava yrityksen tiloissa suoritettavan tarkastuksen aikana.
- 61 On kuitenkin todettava, että istunnossa vastauksena unionin yleisen tuomioistuimen esittämään kysymykseen kantajat myönsivät, etteivät ne arvostele komissiota siitä, että se olisi tarkastaessaan J:n tietokoneen kiintolevyn alkuperäistä vastaavaa jäljennöstä ja kyseiseltä tietokoneelta ja R:n tietokoneelta löytyneiden sähköpostikokonaisuuksien kopioita omissa tiloissaan Brysselissä toiminut eri tavalla kuin se olisi toiminut, jos tämä tarkastus olisi tapahtunut kantajien tiloissa. Kantajat väittivät

pelkästään, että sen vuoksi, että tällainen tarkastus tapahtui komission tiloissa, komissiolla ei ollut käytettävissään asiantuntevien työntekijöiden apua selitysten antamiseksi tämän tarkastuksen aikana tutkittujen asiakirjojen osalta.

- 62 Tältä osin on riittävää todeta, etteivät kantajat väitä komission vastustaneen sitä, että tietyt niiden työntekijät olisivat auttaneet sen edustajia kyseessä olevia kopioita komission tiloissa tutkittaessa.
- 63 Joka tapauksessa on muistutettava, kuten edellä 46 ja 47 kohdassa esitetystä tosiseikkojen kuvauksesta ilmenee, että kyseessä olevat kopiot kuljetettiin Brysseliin sinetöidyissä kirjekuorissa, että kyseiset kopiot sisältäneet kirjekuoret avattiin ja kopiot tutkittiin kantajien kanssa sovittuna päivänä kantajien edustajien läsnä ollessa, että komission tilat, joissa kyseinen tutkinta toteutettiin, oli asianmukaisesti suojattu sinetöinnillä, että näistä tiedoista saadut asiakirjat, jotka komissio päätti sisällyttää tutkinnan asiakirja-aineistoon, tulostettiin ja luetteloiitiin, että niiden kopio toimitettiin kantajille ja että tutkinnan päätteeksi J:n tietokoneen kiintolevyn alkuperäistä vastaava jäljennös ja kyseiseltä tietokoneelta ja R:n tietokoneelta löytyneiden sähköpostikokonaisuuksien kopiot poistettiin lopullisesti.
- 64 Edellä esitetyn perusteella on todettava, ettei komissio tarkastuksen aikana ylittänyt asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 2 kohdassa säädettyä toimivaltaansa. Kantajien tätä koskeva väite on siis hylättävä.

c) Tarkastuspäätöksen väitetty rikkominen

- 65 Tarkasteltaessa kantajien väitettä, jonka mukaan komission virkamiehet ylittivät tarkastuspäätöksen ulottuvuuden, kun he etsivät tutkinnan kannalta merkityksellisiä tietoja J:n tietokoneen kiintolevyn alkuperäistä vastaavasta jäljennöksestä ja kyseiseltä tietokoneelta ja R:n tietokoneelta löytyneiden sähköpostikokonaisuuksien kopioista komission tiloissa, on huomautettava, että unionin tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tämän päätöksen perusteluissa rajataan komission toimihenkilöille asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 2 kohdassa annetun toimivallan ala (tuomio 18.6.2015, Deutsche Bahn ym. v. komissio, C-583/13 P, EU:C:2015:404, 60 kohta).
- 66 Nyt käsiteltävässä asiassa yhtäältä tarkastuspäätöksen maantieteellisestä ulottuvuudesta on todettava, että kyseisen päätöksen 1 artiklan toisessa kohdassa mainittiin seuraavaa:
- ”Tarkastus voi tapahtua kaikissa yrityksen hallussa olevissa tiloissa ja erityisesti seuraavassa osoitteessa sijaitsevilla toimistoilla: 4–10 Rue Mozart, 92110 Clichy, Ranska”.
- 67 Tarkastuspäätöksestä siis ilmenee, että vaikka tarkastus ”[saattoi]” tapahtua ”kaikissa [kantajien] hallussa olevissa tiloissa” ja erityisesti niiden Clichyssä sijaitsevilla toimistoilla, sen ei tarvinnut, kuten kantajat väittävät, tapahtua yksinomaan niiden tiloissa siten, että komission mahdollisuus jatkaa tarkastusta Brysselissä olisi suljettu pois.
- 68 Toisaalta tarkastuspäätöksen ajallisen ulottuvuuden osalta on todettava, että tämän päätöksen 2 artiklassa vahvistettiin päivämäärä, josta alkaen tarkastus voitiin toteuttaa, mutta siinä ei täsmennetty päivämäärää, jolloin sen pitäisi päättyä.
- 69 On totta, ettei se, ettei tarkastuksen päättämispäivää täsmennetty, merkitse sitä, että sitä voitaisiin jatkaa rajoituksetta, koska komission on perusoikeuskirjan 41 artiklan 1 kohdan mukaisesti noudatettava tältä osin menettelyn kohtuullista kestoa.
- 70 Nyt käsiteltävässä asiassa on kuitenkin todettava, etteivät kantajat väitä tämän kanneperusteen yhteydessä, että kuukauden pituinen ajanjakso, joka kului yhtäältä kantajien tiloissa toteutetun tarkastuksen ja toisaalta sen välillä, että tätä tarkastusta jatkettiin Brysselissä, olisi kohtuuton.

- 71 Tästä seuraa – toisin kuin kantajat väittävät – ettei tarkastuspäätös ollut esteenä sille, että komission virkamiehet jatkavat tutkinnan kannalta merkityksellisten seikkojen etsimistä tiettyjen Nexans Francen työntekijöiden tietokoneiden kiintolevyjen alkuperäistä vastaavista jäljennöksistä komission tiloissa Brysselissä.
- 72 Edellä esitetyn perusteella on todettava, ettei komissio ylittänyt tarkastuspäätöksen ulottuvuutta myöskään, kun se päätti riidanalaisista toimenpiteistä tarkastuksen aikana. Kantajien tätä koskevat väitteet on näin ollen hylättävä.

d) Puolustautumisoikeuksien väitetty loukkaaminen

- 73 Kantajat väittävät sen, että tarkastuksen kohteen kannalta merkityksellisten asiakirjojen valintatoimet keskeytettiin 3.2.2009 ja 2.3.2009 – jolloin avattiin sinetöidyt kirjekuoret, jotka sisälsivät sähköiset tallennusalustat, joille tiettyjen Nexans Francen työntekijöiden kaikki sähköpostit ja J:n tietokoneen kiintolevyn alkuperäistä vastaava jäljennös oli kopioitu – väliseksi ajaksi, vieneen niiltä mahdollisuuden arvioida vakavasti mahdollisuutta esittää sakoista vapauttamista koskeva hakemus, sillä tällä aikavälillä ne eivät voineet määrittää muiden hallussaan olleiden tietojen lisäarvoa. Kantajat katsovat, että tämän seurauksena komissio siis loukkasi niiden puolustautumisoikeuksia.
- 74 Tältä osin on huomautettava, että sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä annetun tiedonannon 10 kohdan mukaan vapautusta sakoista ei myönnetä, ”jos komissiolla tietojen toimittamishetkellä jo oli riittävät [tiedot ja] todisteet, joiden perusteella se pystyy tekemään päätöksen väitettyä kartellia koskevan tarkastuksen suorittamisesta tai oli jo suorittanut tällaisen tarkastuksen”.
- 75 Kuten unionin yleinen tuomioistuin vahvisti 14.11.2012 annetun tuomion Nexans France ja Nexans v. komissio (T-135/09, EU:T:2012:596) 93 kohdassa, nyt käsiteltävässä asiassa komissiolla oli kuitenkin ennen tarkastuspäätöksen tekemistä riittävän painavia syitä määrätä tarkastuksesta, joka koskee merenalaisia ja maanalaisia suurjännitekaapeleita ja näihin kaapeleihin liittyvää materiaalia ja joka toteutettiin Nexansin tiloissa. Tästä seuraa, etteivät kantajat olisi voineet saada sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä annetun tiedonannon nojalla vapautusta sakoista.
- 76 On totta, että sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä annetun tiedonannon 23 kohdan mukaisesti yritykset, jotka paljastavat osallisuutensa unioniin vaikuttavaan väitettyyn kartelliin mutta eivät täytä sakoista vapauttamisen edellytyksiä, voivat saada lievennystä sakkoihin, jotka olisi määrätty muussa tapauksessa. Kyseisen tiedoksiannon 24 kohdan mukaan sakkojen lieventämiseksi yrityksen on toimitettava komissiolle väitetystä kilpailusääntöjen rikkomisesta todisteita, joilla on merkittävää lisäarvoa suhteessa komission hallussa jo oleviin todisteisiin.
- 77 On kuitenkin korostettava, että kantajilla oli yhä hallussaan tiedot, jotka komission virkamiehet olivat kopioineet. Ne kykenivät siis täydellisesti määrittämään ne tiedot, jotka eivät sisältyneet näihin tietoteknisiin kopioihin ja joilla tarkastuksen kohteen kannalta saattoi olla merkittävää lisäarvoa suhteessa komission hallussa jo oleviin todisteisiin.
- 78 Vaikka komissiolla oli jo hallussaan, kuten kantajat väittävät, sellaisia tietokoneiden kiintolevyjä, jotka sisälsivät tietoja, jotka olisi voitu esittää niiden sakoista vapauttamista koskevassa hakemuksessa, on huomautettava uudelleen, ettei se, että komissio teki kopioita tiettyjen Nexans Francen työntekijöiden kaikista sähköposteista ja alkuperäistä vastaavan jäljennöksen J:n tietokoneen kiintolevystä, merkitse sitä, että se olisi tarkastanut ne ja että se olisi jo tutustunut niiden sisältämiin tietoihin. Tällaista tarkastusta nimittäin jatketaan vasta, kun kyseessä olevat kopiot on otettu esiin sinetöidyistä kirjekuorista Brysselissä. Tässä asiayhteydessä kantajilla oli yhä mahdollisuus tutkia kyseisen kiintolevyn ja kyseisten sähköpostien sisältöä ja antaa komissiolle tietoja niiden sisältämistä asiakirjoista tai todisteista, joilla oli lisäarvoa suhteessa komission tutkinnan yhteydessä jo keräämiin muihin todisteisiin.

- 79 Tästä seuraa, ettei komissio – toisin kuin kantajat väittävät – rajoittanut kantajien mahdollisuutta ryhtyä arvioimaan sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen esittämistä.
- 80 Siltä osin kuin kantajat väittävät, että niiden puolustautumisoikeuksia on loukattu, on muistutettava, että komission alustavan tutkinnan aikana tekemät selvitystoimet, erityisesti tutkintatoimet sekä tietojensaantipyynnöt, merkitsevät sisällöltään sitä, että komissio epäilee kilpailusääntöjen rikkomista, ja niillä voi olla merkittäviä vaikutuksia kilpailusääntöjen rikkomisesta epäiltyjen yritysten tilanteeseen. Tämän vuoksi on tärkeää estää se, että puolustautumisoikeudet voisivat peruuttamattomalla tavalla vaarantua hallinnollisen menettelyn kyseisessä vaiheessa, koska suoritetuilla tutkintatoimilla voi olla ratkaiseva merkitys hankittaessa todisteita sellaisista yritysten lainvastaisista toimista, joista ne voivat joutua vastuuseen (ks. tuomio 25.11.2014, Orange v. komissio, T-402/13, EU:T:2014:991, 79 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 81 Nyt käsiteltävässä asiassa se nimenomainen seikka, ettei kyseessä olevia sähköisessä muodossa olevia tietoja tutkittu Nexans Francen tiloissa Clichyssä vaan komission tiloissa Brysselissä, ei vaikuta kantajien puolustautumisoikeuksien kunnioittamiseen, koska on näytetty toteen, että tallennusalueet, joille kyseisten sähköisessä muodossa olevien tietojen kopiot tallennettiin, kuljetettiin Brysseliin sinetöidyissä kirjekuorissa, että komissio antoi kantajille kopion näistä tiedoista, että tallennusalueet sisältäneiden kirjekuorien avaaminen ja tallennusalueiden lisätutkinta tapahtui kantajien kanssa sovittuna päivänä ja niiden edustajien läsnä ollessa, että komission tilat, joissa tämä tutkinta toteutettiin, oli asianmukaisesti suojattu sinetöinnillä, että näistä tiedoista saadut asiakirjat, jotka komissio päätti sisällyttää tutkinnan asiakirja-aineistoon, tulostettiin ja luetteloiittiin, että niiden kopio toimitettiin kantajille ja että tutkinnan päätteeksi kaikkien tallennusalueiden ja niiden tutkintaan käytettyjen tietokoneiden sisältö poistettiin lopullisesti.
- 82 Kantajien väite, jonka mukaan niiden puolustautumisoikeuksia on loukattu, on näin ollen hylättävä perusteettomana.

e) Asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 3 ja 4 kohdan väitetty rikkominen

- 83 Kantajat arvostelevat komissiota siitä, että se jatkoi tiettyjen Nexans Francen työntekijöiden sähköpostikokonaisuuksien kopion ja J:n tietokoneen kiintolevyn alkuperäistä vastaavan jäljennöksen tutkimista tiloissaan Brysselissä ilmoittamatta siitä etukäteen Belgian kilpailuviranomaiselle.
- 84 Tältä osin on muistutettava, että yhtäältä asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 4 kohdan nojalla ”komissio tekee [tarkastuspäätökset] kuultuaan sen jäsenvaltion kilpailuviranomaista, jonka alueella tarkastus on määrää suorittaa”, ja toisaalta saman asetuksen 20 artiklan 3 kohdan nojalla ”komissio ilmoittaa tarkastuksesta hyvissä ajoin ennen sen suorittamista sen jäsenvaltion kilpailuviranomaiselle, jonka alueella tarkastus on määrää suorittaa”.
- 85 Asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 3 ja 4 kohdan ratio legis, joka esitetään kyseisen asetuksen 24 perustelukappaleessa, on mahdollista se, että jäsenvaltioiden kilpailuviranomaiset voivat toimia komission kanssa aktiivisessa yhteistyössä, kun tämä käyttää valtuuksia, jotka sille myönnetään tarkastusten osalta kyseisen asetuksen 20 artiklan 1 kohdassa.
- 86 Asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 5 kohdassa todetaan tässä tarkoituksessa, että ”sen jäsenvaltion kilpailuviranomaisen virkamiesten sekä kilpailuviranomaisen valtuuttamien tai nimeämien virkamiesten, jonka alueella tarkastus on määrää suorittaa, on kyseisen viranomaisen tai komission pyynnöstä aktiivisesti avustettava komission valtuuttamia virkamiehiä ja muita mukana olevia henkilöitä” ja että ”tätä tarkoitusta varten virkamiehillä on 2 kohdassa määritellyt valtuudet”.

- 87 Nyt käsiteltävässä asiassa ei ole kiistetty sitä, että komissio kuuli Ranskan kilpailuviranomaista ennen tarkastuspäätöksen tekemistä. Kiistetty ei ole myöskään sitä, että komissio ilmoitti tälle kilpailuviranomaiselle tarkastuksesta hyvissä ajoin ennen sen suorittamista Nexans Francen tiloissa. Myöskään sitä, että kyseisen viranomaisen edustajat olivat komission tarkastajien mukana, kun tarkastus suoritettiin Nexans Francen tiloissa, ei ole kiistetty.
- 88 Näin ollen on katsottava, että komissio on nyt käsiteltävässä asiassa noudattanut asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 3 ja 4 kohdan säännöksiä.
- 89 Tätä toteamusta ei voida kyseenalaistaa kantajien väitteillä.
- 90 Toisin kuin kantajat väittävät, asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 3 ja 4 kohdasta ei nimittäin seuraa, että nyt käsiteltävässä asiassa komission pitäisi ”kuulla” Belgian kilpailuviranomaista tai ”ilmoittaa [sille] tarkastuksesta hyvissä ajoin” silloin, kun se aikoo käytännön syistä jatkaa tiloissaan Brysselissä asiakirjojen tutkintaa, joka on aloitettu asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan nojalla suoritettun tarkastuksen yhteydessä toisen jäsenvaltion alueella, vaan yksinomaan silloin, kun se aikoo suorittaa tarkastuksen Belgiaan sijoittautuneen yrityksen tiloissa.
- 91 Tästä seuraa, että kantajien väite, jonka mukaan komissio rikkoi asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 3 ja 4 kohtaa, on hylättävä perusteettomana.

f) Perusoikeuskirjan 7 artiklan väitetty rikkominen

- 92 Kantajat väittävät lähinnä, että koska riidanalaiset toimenpiteet ylittivät asetukseen N:o 1/2003 perustuvan komission toimivallan, kyseiset toimenpiteet eivät myöskään täyttäneet vaatimusta, joka koskee suojaa sellaisilta julkisen vallan toimilta henkilön – olipa hän luonnollinen henkilö tai oikeushenkilö – yksityiselämän piirissä, jotka ovat mielivaltaisia tai suhteettomia.
- 93 Tältä osin on muistutettava, että kuten edellä 64 kohdassa todetaan, riidanalaiset toimenpiteet eivät ylittäneet komissiolle asetuksella N:o 1/2003 myönnettyä toimivaltaa. Sikäli kuin kantajat sitovat perusoikeuskirjan 7 artiklan rikkomista koskevan väitteen edeltävään toteamukseen asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 2 kohdan rikkomisesta, tämä väite on näin ollen hylättävä perusteettomana.
- 94 Sikäli kuin perusoikeuskirjan 7 artiklan rikkomista koskevaa väitettä on tulkittava itsenäisenä väitteenä, on lisäksi todettava, että kantajien tätä koskevat väitteet perustuvat samaan olettamaan kuin väite, jonka mukaan asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 2 kohtaa on rikottu, eli siihen olettamaan, että komission virkamiehet tekivät kopion R:n ja J:n tietokoneilta löydettyistä sähköpostikokonaisuuksista sekä alkuperäistä vastaavan jäljennöksen J:n tietokoneen kiintolevystä ja liittivät nämä kopiot suoraan tutkinnan asiakirja-aineistoon tarkastamatta etukäteen, että niiden sisältämät asiakirjat olivat tarkastuksen kohteen kannalta merkityksellisiä.
- 95 Kuten edellä 48–72 kohdassa on jo todettu, tällainen olettaja on kuitenkin virheellinen, joten kantajien väite perusoikeuskirjan 7 artiklan rikkomisesta on perusteeton.
- 96 Näin ollen on hylättävä kantajien väite, jonka mukaan komission niiden tiloissa toteuttaman tarkastuksen aikana saatuja asiakirjoja ei voida käyttää riidanalaisen päätöksen tukena, koska ne oli saatu lainvastaisesti.
- 97 Lisäksi on hylättävä kantajien väite, jonka mukaan riidanalaisessa päätöksessä ei voida tukeutua komission Prysmianin tiloissa toteuttaman tarkastuksen aikana saamiin asiakirjoihin, koska komissio käytti näiden asiakirjojen keräämiseksi samaa menetelmää kuin se käytti komission niiden omissa tiloissa toteuttaman tarkastuksen aikana. Jos oletetaan, että – kuten kantajat ainoastaan väittävät – Prysmianin tiloissa toteutettun tarkastuksen päätteeksi asiakirja-aineistoon sisällytetyt asiakirjat

kerättiin käyttäen samaa menetelmää kuin nyt käsiteltävässä asiassa kyseessä olevat asiakirjat, on nimittäin riittävää todeta, että unionin yleinen tuomioistuin on hylännyt perusteettomina kantajien väitteet, joiden mukaan kyseinen menetelmä on lainvastainen.

- 98 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, ettei kyseessä olevia sähköisessä muodossa olevien tietojen kopioita ole saatu lainvastaisesti ja että tämän vuoksi – toisin kuin kantajat väittävät – komissio saattoi käyttää näitä tietoja laillisesti perustellakseen toteamuksiaan, jotka liittyvät riidanalaisessa päätöksessä todetun rikkomisen olemassaoloon.
- 99 Kaikesta edellä esitetystä seuraa, että ensimmäinen kanneperuste on hylättävä perusteettomana.

2 Toinen kanneperuste, jonka mukaan kantajien rikkomiseen osallistumisen alkamisajankohdan määrittämisessä on tehty arviointivirhe

- 100 Kantajat väittävät, että komissio vahvisti virheellisesti Nexans Francen rikkomiseen osallistumisen alkamispäiväksi 13.11.2000. Niiden mukaan tämä osallistuminen alkoi vasta 22.2.2001, kun tietyt Nexansin työntekijät, nimittäin [R.] ja [J.] osallistuivat Lontoossa (Yhdistynyt kuningaskunta) järjestettyyn A/R-kokoukseen, joka liittyi merenalaisia ja maanalaisia voimakapeleita koskevien hankkeiden jakamiseen.
- 101 Tältä osin yhtäältä kantajat väittävät, että asiakirja-aineiston sisältämät todisteet, kun niitä tarkastellaan kokonaisuutena, eivät osoita oikeudellisesti riittävällä tavalla Nexans Francen työntekijöiden osallistuneen 29.11.2000 Kuala Lumpurissa (Malesia) järjestettyyn kokoukseen.
- 102 Toisaalta kantajat huomauttavat, että vaikka komissio ei perustellusti katso niiden olevan vastuussa rikkomisesta ennen 13.11.2000, se päättelee niiden osallistumisen rikkomiseen tämän päivämäärän jälkeen siitä, että rikkominen oli aloitettu jo 18.2.1999. Tämän rikkomisen olemassaoloa ainakaan viimeksi mainitusta päivästä lähtien ei kantajien mukaan kuitenkaan ole osoitettu oikeudellisesti riittävällä tavalla, toisin kuin komissio toteaa riidanalaisen päätöksen 1064 perustelukappaleessa.
- 103 Kantajien mukaan komissio tukeutui tältä osin aluksi yksinomaan todisteisiin, joita toimittivat tietyt sakoista vapauttamista hakevat yritykset eli Sumitomo Electric Industries, Hitachi Cable ja J-Power Systems ja jotka olivat pelkkiä toisen käden tietoon perustuvia todisteita, joiden uskottavuuden komissio itsekin kyseenalaisti. Myöskään ABB:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksensa yhteydessä esittämät toteamukset, joihin komissio viittasi, eivät kantajien mukaan ole uskottavia.
- 104 Toisin kuin riidanalaisesta päätöksestä ilmenee, kantajien mukaan komission hallussa olevat sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen yhteydessä esitetyt lausunnot vahvistavat, että vuoden 1999 aikana ja vuoden 2001 alkuun saakka kartellia ei vielä ollut olemassa. Yhtäältä asiakirja-aineistoon sisältyvät todisteet, jotka ovat peräisin yrityksiltä Sumitomo Electric Industries, Hitachi Cable ja J-Power Systems, osoittavat kantajien mukaan ainoastaan, että tietyt voimakapeleiden valmistajat kokoontuivat pääsemättä kuitenkaan sopimukseen. Toisaalta ABB:ltä peräisin olevat todisteet osoittavat ainoastaan yrityksen harjoittava laillista ja kilpailullista yhteistyötä laillisen yhteenliittymän puitteissa.
- 105 Kantajat kiistävät vielä riidanalaisessa päätöksessä mainittujen suorien todisteiden todistusvoiman rikkomisen olemassaolon vahvistamiseksi 18.2.1999 lähtien. Suurin osa näistä todisteista koostuu kantajien mukaan yleisistä kalenterimerkinnoista, jotka ovat vaikeaselkoisia eivätkä anna tietoa mahdollisten kokousten sisällöstä eivätkä edes niiden osanottajista.
- 106 Komissio kiistää kantajien väitteet.

- 107 Päivämäärästä, jonka komissio valitsi Nexans Francen rikkomiseen osallistumisen alkamisajankohdaksi, on todettava, että sekä Nexans France että Nexans ovat alun perin valmistaneet voimakaapeleita konsernille, joka muodostuu [luottamuksellinen]¹ ja sen tytäryhtiöistä.
- 108 [luottamuksellinen] tytäryhtiö, [luottamuksellinen], siirsi 13.11.2000 suurimman osan maanalaisten voimakaapeleiden valmistuksestaan Vivalec-nimiselle tytäryhtiölleen, jonka nimeksi tuli sittemmin Nexans France. Tämän toiminnan siirtämisen lisäksi siirrettiin tiettyjä työntekijöitä, kuten B., R. ja J. Seuraavina kuukausina [luottamuksellinen] eri tytäryhtiöiden omistama jäljelle jäänyt voimakaapelitoiminta siirrettiin tämän kokonaan omistamalle uudelle yhtiölle [luottamuksellinen]. Myöhemmin, mutta ennen 12.6.2001, Nexans France ja [luottamuksellinen] myytiin hiljattain perustetulle [luottamuksellinen] tytäryhtiölle, Nexansille. Nexansin pörssiin listautumisen yhteydessä 12.6.2001 [luottamuksellinen] luovutti lähes 80 prosenttia Nexansin osakkeista, ja Nexansista tuli [luottamuksellinen]-konsernin suhteen itsenäinen. [luottamuksellinen] luovutti myöhemmin kaikki omistusosuutensa Nexansissa, josta tuli Nexans-konsernin emoyhtiö (riidanalaisen päätöksen 709 ja 711 perustelukappale).
- 109 Riidanalaisessa päätöksessä komissio totesi todisteiden osoittavan, että [luottamuksellinen] työntekijät, jotka oli siirretty 13.11.2000 Vivaleciin, josta tuli sittemmin Nexans France, olivat osallistuneet rikkomisen suoraan 18.2.1999–28.1.2009. Se päätti olla lähettämättä väitetiedoksiantoa [luottamuksellinen] ja sen tytäryhtiöiden muodostaman konsernin yhtiöille. Se ei myöskään ottanut kantaa siihen, oliko Nexans France vastuussa kartelliin osallistumisesta ennen 13.11.2000 [luottamuksellinen] sijaantulijana. Komissio päätti sen sijaan valita tämän päivämäärän Nexans Francen rikkomiseen osallistumisen alkamisajankohdaksi. Nexans puolestaan on vastuussa emoyhtiönä Nexans Francen toiminnasta vasta 12.6.2001 lähtien (riidanalaisen päätöksen 710, 711 ja 912 perustelukappale).
- 110 Edellä esitetystä seuraa, että päivämäärä 13.11.2000, jonka komissio valitsi Nexans Francen rikkomiseen osallistumisen alkamisajankohdaksi, merkitsee todellisuudessa ainoastaan päivämäärää, jona Vivalecille, josta tuli sittemmin Nexans France, siirrettiin [luottamuksellinen] valmistustoiminta, joka komission mukaan oli jo olemassa olleen rikkomisen piirissä, ja tämä siirto koski myös näiden yhtiöiden tärkeimpiä työntekijöitä, jotka olivat osallistuneet kilpailua rajoittaviin menettelytapoihin, eli B:tä, R:ää ja J:tä.
- 111 Tästä seuraa, että tämän kanneperusteen pätevyyden tutkinnassa on keskityttävä siihen, oliko 13.11.2000 riidanalaisen päätöksen kohteena oleva rikkominen, joka komission mukaan on yhtenä kokonaisuutena pidettävä jatkettu rikkominen, jo olemassa ja olivatko kyseessä olevat [luottamuksellinen] työntekijät, jotka siirrettiin Vivaleciin, josta tuli Nexans France, jo osallistuneet sen täytäntöönpanoon ennen kyseistä päivää siten, että niiden osallistumista 22.2.2001 Lontoossa pidettyyn A/R-kokoukseen voitiin pitää ainoastaan heidän aikaisempien kilpailua rajoittavien toimintatapojensa jatkeena. Tältä osin ei ole välttämätöntä tarkistaa, vahvistiko komissio perustellusti riidanalaisen päätöksen kohteena olevan rikkomisen alkamisajankohdaksi 18.2.1999. Merkitystä nyt käsiteltävässä asiassa ei nimittäin ole sillä, alkoiko tämä rikkominen 18.2.1999, vaan sillä, oliko se jo olemassa viimeistään 13.11.2000 ja olivatko kyseessä olevat työntekijät osallistuneet tähän rikkomiseen ennen kyseistä kokousta.
- 112 Aluksi rikkomisen olemassaolosta ennen 13.11.2000 on todettava, että riidanalaisen päätöksen 137–157 perustelukappaleesta, joissa viitataan Sumitomo Electric Industriesin, Hitachi Cablen ja J-Power Systemsin niiden yhteisen sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen yhteydessä tekemiin ilmoituksiin sekä niiden tässä yhteydessä toimittamiin tosiseikkojen tapahtuma-ajalta peräisin oleviin asiakirjoihin, ilmenee, että 18.2.1999–22.2.2001 [luottamuksellinen] edustajat ja erityisesti J. ja R. olivat osallistuneet useisiin kokouksiin, joiden tarkoituksena oli laatia merenalaisia ja maanalaisia

1 Luottamukselliset tiedot on poistettu.

- voimakaapeleita koskevien maailman eri osissa toteutettavien hankkeiden jakamista koskevat säännöt tai jakaa nämä hankkeet kartellin osanottajille. Kyse on A/R-kokouksista, jotka järjestettiin 18.2.1999 Zürichissä (Sveitsi), 24.3.1999 Kuala Lumpurissa, 3. ja 4.6.1999 Tokiossa (Japani), 26.7.1999 Lontoossa ja 19.10.1999 Kuala Lumpurissa. Vuoden 2000 osalta komissio mainitsi ainakin neljän kokouksen järjestämisen 1. ja 2.3., 11.5., heinäkuussa ja 29.11. (riidanalaisen päätöksen 146 perustelukappale ja liite I). Komissio totesi myös, että Sumitomo Electric Industriesin, Hitachi Cablen ja J-Power Systemsin toimittaman kalenterin sisältämien merkintöjen mukaan R. ja J. olivat osallistuneet näihin kokouksiin [*luottamuksellinen*] nimissä (riidanalaisen päätöksen 146 perustelukappale).
- 113 Näiden kokousten sisällöstä komission riidanalaisessa päätöksessä mainitsemassa todisteissa ja erityisesti riidanalaisessa päätöksessä toistetuissa kokousmuistioissa mainitaan keskustelut, jotka koskivat markkinoidenjakosopimuksen laatimista ja erityisesti ”kansallista aluetta” koskevan sopimuksen ja sopimuksen, joka koskee ”vientialueiden” jakamista ennalta vahvistetun kiintiön mukaisesti, käyttöönottamista. Komissio vetoaa myös todisteisiin, jotka vahvistavat sen, että hankkeita jaettiin jo vuodesta 1999 lähtien. Tältä osin se toisti riidanalaisessa päätöksessä mallin suunnittelupaperista, joka oli asiakirja, jonka avulla voitiin kirjata ja hallinnoida voimakaapelihankkeiden jakamista kartellin eri osanottajille. Komission mukaan edellä mainituissa kokouksissa käydyt keskustelut koskivat myös mahdollisuutta sisällyttää näihin sopimukseen ABB:n, Brugg Kabelin ja Sagemin kaltaisia eurooppalaisia yrityksiä sekä tarvetta nimetä japanilainen yhteyshenkilö kartellin molempien puolten välisen tiedonkulun takaamiseksi.
- 114 Komissio toteaa lisäksi, että Sumitomo Electric Industriesin, Hitachi Cablen ja J-Power Systemsin yhteisen sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen yhteydessä toimittamia todisteita, joihin se tukeutui osoittaakseen kartellin olleen olemassa ennen 13.11.2000, tukivat ABB:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksensa yhteydessä esittämät suulliset ilmoitukset sekä sen tämän hakemuksen puitteissa toimittamat tosiseikkojen tapahtuma-ajalta peräisin olevat asiakirjat. Komissio viittaa riidanalaisen päätöksen 149 ja 150 perustelukappaleessa nimittäin ABB:n ilmoituksiin, jotka liittyvät ABB:n työntekijän ja [*luottamuksellinen*] työntekijän huhtikuussa 2000 pitämään kokoukseen ja kustotoimiin, joita Pirelli väitteen mukaan kohdisti ABB:hen toukokuussa 2000, koska tämä oli saanut hankkeen Italiassa, joka oli Pirellille varattu alue. Komissio toistaa riidanalaisen päätöksen 151 perustelukappaleessa myös sähköpostin ja sisäisten muistiinpanojen sisällön, joka vahvistaa sen, että huhtikuussa 2000 ABB oli jo osallisena ”kansallista aluetta koskevaan sopimukseen” sekä sitä seuraavaan eurooppalaisten hankkeiden jakamiseen kartellin R-jäsenten välillä.
- 115 Komission mainitsemat todisteet vahvistavat myös sen, että [*luottamuksellinen*] työntekijät olivat tärkeässä roolissa riidanalaisessa päätöksessä todetun rikkomisen muodostamien sopimusten laatimisessa ja täytäntöönpanossa. Sen lisäksi, että he olivat aktiivisia kartellissa 18.2.1999 Zürichissä pidetystä kokouksesta lähtien, he pyrkivät – kuten kyseisen päätöksen 141 perustelukappaleessa mainituista 26.7.1999 Lontoossa pidetyn kokouksen muistiinpanoista ilmenee – saamaan muita eurooppalaisia yrityksiä mukaan kartelliin. Lisäksi on todettava, että – kuten komissio totesi riidanalaisen päätöksen 154 perustelukappaleessa – Sumitomo Electric Industriesin, Hitachi Cablen ja J-Power Systemsin suullisten ilmoitusten perusteella voidaan vahvistaa, että [*luottamuksellinen*] työntekijä J. laati ensimmäisen suunnittelupaperin, johon komissio viittasi riidanalaisessa päätöksessä ja joka oli peräisin syyskuulta 2000.
- 116 On todettava, ettei se, että Vivalec, josta tuli Nexans France, hankki [*luottamuksellinen*] toiminnan marraskuussa 2000, muuttanut kartellin toimintatapaa. Samat henkilöt edustivat yhä yritystä kartellin kokouksissa toimien rikkomisen yhteydessä samassa roolissa. Marraskuun 2000 jälkeen J. vastasi yhä suunnittelupapereiden laatimisesta ja päivittämisestä ja toimi ”R-ryhmän sihteerinä”, joka vastasi yhteyksistä kartellin ”A-puoleen” (ks. erityisesti riidanalaisen päätöksen 94, 96, 99 ja 211 perustelukappale).

- 117 Lopuksi on korostettava sitä, että rikkomisen oli yhtenä kokonaisuutena pidettävä jatkettu rikkomisen, ja sitä, ettei komission keräämissä todisteissa mainita katkosta kartellissa vuoden 1999 alun ja vuoden 2001 alun välisenä aikana. Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee myös, että *[luottamuksellinen]* edustajat R. ja J. olivat läsnä kartellin kokouksissa sekä vuonna 1999 että vuonna 2000, vaikka – kuten komissio toteaa riidanalaisen päätöksen 146 perustelukappaleessa – on mahdollista, etteivät he olleet läsnä kaikissa vuonna 2000 järjestetyissä kokouksissa.
- 118 Se mahdollisuus, etteivät jotkut *[luottamuksellinen]* henkilöstöön kuuluvat henkilöt olleet läsnä yhdessä vuonna 2000 järjestetyistä kartellin kokouksista, ei voi saattaa epäilyksenalaiseksi kyseessä olevan yrityksen kartelliin osallistumisen jatkuvuutta erityisesti, kun huomioon otetaan 22.2.2001 Lontoossa pidetyn kokouksen – josta kantajien mukaan Nexans Francen osallistuminen kartelliin alkoi – muistiinpanojen sisältö. Nämä muistiinpanot sisältävät läsnäololuettelon, jossa Nexans Francen työntekijöiden nimien, J. ja R., vieressä on sana ”*[luottamuksellinen]*”, mikä osoittaa, että kyse on *[luottamuksellinen]* vanhoista työntekijöistä. Lisäksi kyseisissä muistiinpanoissa mainitaan Nexans Francen toiminnan aloittaminen, se, että Nexansin listaamista pörssiin on lykätty mutta se on vahvistettu, ja se, että *[luottamuksellinen]* on tämän jälkeen televiestintäyritys. Toisin kuin kantajat väittävät, kyseisen kokouksen muistiinpanot vahvistavat sen, että Nexans Francen osallistuminen tähän kokoukseen oli vain jatkoa [J:n] ja [R:n] aiemmalle salaiselle yhteistoiminnalle sen jälkeen, kun voimajohtojen valmistustoimintaa järjesteltiin uudelleen *[luottamuksellinen]* ja sen tytäryhtiöiden muodostaman konsernin sisällä.
- 119 Näistä seikoista ilmenee yhtäältä, että viimeistään vuoden 2000 puolivälissä komission riidanalaisessa päätöksessä toteama kartelli oli jo toiminnassa ja että *[luottamuksellinen]*, jota edustivat muun muassa R. ja J., oli yksi tämän kartellin perustajajäsenistä. Niistä ilmenee toisaalta, että komissio myönsi perustellusti, että Nexans Francen osallistuminen kartelliin oli vain jatkoa *[luottamuksellinen]* työntekijöiden vuoden 1999 alusta lähtien toteuttamille käytännöille. Komissio saattoi siis virhettä tekemättä katsoa, että Nexans Francen osallistuminen kartelliin oli alkanut 13.11.2000, kun Vivalec, josta tuli Nexans France, otti vastuulleen *[luottamuksellinen]* maanalaisten voimakaapeleiden valmistustoiminnan, mukaan lukien kartelliin suoraan osallistuneet työntekijät.
- 120 Kantajan esittämillä väitteillä ei voida kyseenalaistaa tätä toteamusta.
- 121 Ensimmäiseksi on todettava, että kantajat pyrkivät kyseenalaistamaan komission keräämien todisteiden todistusvoiman esittämällä ne erikseen ja analysoimalla niitä kutakin erikseen. Ne tutkivat erikseen sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen tehneiden yritysten ilmoituksia ja tosiseikkojen tapahtuma-ajalta peräisin olevia asiakirjoja, jotka nämä hakijat toimittivat hakemustensa yhteydessä.
- 122 Tältä osin on huomautettava, että vaikka komission on esitettävä täsmällisiä ja yhtäpitäviä todisteita, joiden perusteella voidaan vakuuttua siitä, että SEUT 101 artiklan 1 kohtaa on rikottu, kaikkien komission toimittamien todisteiden ei tarvitse välttämättä täyttää näitä edellytyksiä kaikkien rikkomisen osatekijöiden osalta. Riittää, että komission esittämä välillisten todisteiden kokonaisuus kokonaisvaltaisesti tarkasteltuna täyttää nämä edellytykset. Välillisiä todisteita, joihin komissio vetoaa riidanalaisessa päätöksessä osoittaakseen yrityksen rikkoneen tätä määräystä, ei ole siis tarkasteltava erikseen vaan kokonaisuutena (ks. tuomio 17.5.2013, Trelleborg Industrie ja Trelleborg v. komissio, T-147/09 ja T-148/09, EU:T:2013:259, 51 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 12.12.2014, Repsol Lubricantes y Especialidades ym. v. komissio, T-562/08, ei julkaistu, EU:T:2014:1078, 152 ja 153 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Lisäksi kilpailunvastaisen menettelytavan tai sopimuksen olemassaolo on useimmissa tapauksissa pääteltävä tietyistä yhteensattumista ja indisioista, jotka yhdessä tarkasteltuina voivat muun johdonmukaisen selityksen puuttuessa olla osoitus kilpailusääntöjen rikkomisesta (tuomio 17.9.2015, Total Marketing Services v. komissio, C-634/13 P, EU:C:2015:614, 26 kohta).

- 123 Nyt käsiteltävässä asiassa on todettava, että kuten edellä 112–115 kohdassa todetaan, komission riidanalaisessa päätöksessä esittämät todisteet vahvistavat eurooppalaisten ja japanilaisten merenalaisten ja maanalaisten voimakapeleiden valmistajien välisen lainvastaisen yhteydenpidon, markkinoiden jakamista koskevan monitahoisen sopimuksen laatimisen heidän välillään ja tämän sopimuksen täytäntöönpanon vuoden 1999 alusta lähtien. Nämä todisteet vahvistavat myös sen, että [luottamuksellinen], josta on tullut Vivalec ja sen jälkeen Nexans France, työntekijät olivat avainasemassa tässä yhteydenpidossa.
- 124 Toiseksi on todettava, että – toisin kuin kantajat väittävät – komission toteamuksissa, jotka liittyvät rikkomisen olemassaoloon vuoden 1999 alun ja vuoden 2001 alun välisenä aikana, ei tukeuduta yksinomaan todisteisiin, joita Sumitomo Electric Industries, Hitachi Cable ja J-Power Systems toimittivat sille yhteisen sakoista vapauttamista koskevan hakemuksensa puitteissa. Vaikka on totta, että komissio vetoaa useimmiten näihin seikkoihin huomautustensa tueksi, komissio tukeutuu myös ABB:n toimittamiin todisteisiin, joissa todetaan nimenomaisesti [luottamuksellinen] osallistuneen rikkomiseen.
- 125 Kantajat erehtyvät riidanalaisen päätöksen 1064 perustelukappaleen merkityksestä, kun ne toteavat komission itse vahvistaneen tukeutuneensa yksinomaan Sumitomo Electric Industriesin, Hitachi Cablen ja J-Power Systemsin ilmoituksiin todetessaan rikkomisen olemassaolon sen alkuajanjaksolla. Tässä perustelukappaleessa, joka sisältyy osaan, jossa arvioidaan Sumitomo Electric Industriesin, Hitachi Cablen ja J-Power Systemsin yhdessä harjoittamaa yhteistyötä toisena sakoista vapauttamista koskevan hakemuksen tekijänä sakon vahvistamista varten, komissio ainoastaan totesi, että näiden hakijoiden antamat tiedot olivat sakoista vapauttamisesta ja sakkojen lieventämisestä annetun tiedonannon 26 kohdassa tarkoitettuja ratkaisevia todisteita eli todisteita, joilla on merkittävä todistusvoima. Komissio totesi myös kykenevänsä osoittamaan rikkomisen olemassaolon ajanjaksolla 18.2.1999–1.3.2001 pelkästään näiden tietojen perusteella, mikä ei sellaisenaan sulje pois sitä, että sillä oli hallussaan muita tätä ajanjaksoa koskevia todisteita, ja erityisesti ABB:n – joka oli ensimmäinen, joka otti yhteyttä komissioon ja alkoi tehdä yhteistyötä kyseisen tiedonannon mukaisissa puitteissa – toimittamia todisteita.
- 126 Kolmanneksi on todettava, ettei – toisin kuin kantajat väittävät – Sumitomo Electric Industriesin, Hitachi Cablen ja J-Power Systemsin eikä ABB:n ilmoitusten vilpittömyyttä ja uskottavuutta ole syytä kyseenalaistaa.
- 127 Oikeuskäytännön mukaan mikään unionin oikeuden säännös tai yleinen periaate ei nimittäin kiellä komissiota hyödyntämästä muiden yritysten ilmoituksia toista yritystä vastaan. Muutoin todistustaakka, joka komissiolla on SEUT 101 artiklan vastaisten menettelyjen osalta, olisi mahdoton täyttää ja yhteensoveltumaton näiden määräysten moitteetonta soveltamista koskevan valvontatehtävän kanssa, joka on EUT-sopimuksessa annettu komissiolle (ks. tuomio 25.10.2005, Groupe Danone v. komissio, T-38/02, EU:T:2005:367, 285 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 128 Vaikka lainvastaisen kartellin pääosallistujien vapaaehtoisesti esittämiin todisteisiin on yleensä asianmukaista suhtautua tietyllä tavalla epäluuloisesti, kun otetaan huomioon se mahdollisuus, että kyseiset osallistujat ovat taipuvaisia toimittamaan kilpailijoidensa toiminnasta mahdollisimman paljon näitä vastaan puhuvia seikkoja, se, että pyydetään yhteistyötä koskevan tiedonannon soveltamista sakosta vapauttamiseksi tai sen lieventämiseksi, ei kuitenkaan välttämättä kannusta esittämään kartellin muihin osanottajiin nähden vääristelyjä todisteita. Jokainen yritys johtaa komissiota harhaan voisi näet kyseenalaistaa pyynnön esittäjän yhteistyön vilpittömyyden ja kattavuuden ja näin ollen vaarantaa tämän mahdollisuuden hyötyä täysimääräisesti yhteistyötä koskevasta tiedonannosta (tuomio 12.7.2011, Toshiba v. komissio, T-113/07, EU:T:2011:343, 94 kohta).
- 129 On totta, että nyt käsiteltävässä asiassa komissio kyseenalaisti Sumitomo Electric Industriesin, Hitachi Cablen ja J-Power Systemsin sakoista vapauttamista koskevassa hakemuksessaan esittämien ilmoitusten uskottavuuden ja näin ollen myönsi näille yrityksille määrättävän sakon määrään

- ainoastaan 50–45 prosentin alennuksen. Komission epäilykset eivät kuitenkaan koskeneet rikkomisen alkuajankohtaa vaan ainoastaan J-Power Systemsin kartellista vetäytymisen päivämäärää, sillä sakoista vapauttamista hakeneet yritykset olivat ilmoittaneet tämän vetäytymisen osalta eri päivämääriä. Kartellin alkuajanjakson osalta komissio sen sijaan korosti riidanalaisen päätöksen 1064 perustelukappaleessa, että Sumitomo Electric Industriesin, Hitachi Cablen ja J-Power Systemsin toimittamat todisteet olivat ratkaisevia.
- 130 Toisin kuin kantajat väittävät, Sumitomo Electric Industriesin, Hitachi Cablen ja J-Power Systemsin ilmoituksia ei myöskään voida pitää pelkkinä ”toisen käden tietoon” perustuvina todisteina. Kyse on nimittäin näiden yritysten laillisten edustajien antamista ilmoituksista, joissa asiayhteyttä selventävät tosiseikkojen tapahtuma-ajalta peräisin olevat todisteet, kuten kalenterimerkinnot ja kokousmuistiinpanot. Sumitomo Electric Industriesilta, Hitachi Cablelta ja J-Power Systemsilta peräisin olevia todisteita tukevat lisäksi ABB:n oman sakoista vapauttamista koskevan hakemuksensa yhteydessä toimittamat todisteet (ks. edellä 114 kohta).
- 131 Lisäksi kantajan väite, jonka mukaan riidanalaisesta päätöksestä nostamansa kanteen, joka on kirjattu numerolla T-445/14, yhteydessä ABB vaikuttaa riitauttavan päivämäärän, jonka komissio valitsi sen kartelliin osallistumisen aloituspäiväksi, on hylättävä vaikutuksettomana, koska se ei vaikuta ABB:n sakoista vapauttamista koskevan hakemuksensa yhteydessä toimittamien todisteiden, jotka vahvistavat kartellin olemassaolon vuoden 2000 puolivälistä alkaen, todistusvoimaan.
- 132 Neljänneksi kantajien väitteestä, jonka mukaan sakkojen lieventämistä hakeneiden yritysten ilmoituksista ilmenee, ettei kartellia vuosina 1999 ja 2000 ollut vielä olemassa, on riittävää muistuttaa, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että jotta SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu sopimus olisi olemassa, riittää, että kyseessä olevat yritykset ovat ilmaisseet yhteisen tahtonsa toimia markkinoilla tietyllä tavalla. SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu sopimus voidaan katsoa tehdyksi, kun on olemassa yhteinen tahto rajoittaa kilpailua, vaikka tarkoitettun rajoittamisen yksityiskohdista vielä neuvotellaan (ks. tuomio 16.6.2011, Solvay v. komissio, T-186/06, EU:T:2011:276, 85 ja 86 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 133 Oikeuskäytännöstä ilmenee lisäksi, että perustamissopimuksen kilpailua koskeville määräyksille ominaisen näkökulman mukaan jokaisen taloudellisen toimijan on määritettävä itsenäisesti toimintatapa, jota se aikoo noudattaa markkinoilla. Vaikka tämä itsenäisyysvaatimus ei suljekaaneen pois yritysten oikeutta sopeutua tehokkaasti kilpailijoidensa todettuun tai odotettuun käyttäytymiseen, sen kanssa on kuitenkin ehdottomasti ristiriidassa, että tällaiset yritykset olisivat keskenään minkäänlaisessa suorassa tai epäsuorassa yhteydessä joko pyrkimällä vaikuttamaan todellisen tai mahdollisen kilpailijan markkinakäyttäytymiseen tai paljastamalla tällaiselle kilpailijalle päätetty tai suunnitteilla oleva markkinakäyttäytyminen, kun näiden yhteydenottojen tarkoituksena tai vaikutuksena on sellaisten kilpailuolosuhteiden muodostuminen, jotka eivät vastaa tavanomaisia olosuhteita kyseisillä markkinoilla, kun otetaan huomioon tarjottujen tuotteiden tai palveluiden luonne sekä yritysten merkittävyys ja lukumäärä (ks. vastaavasti tuomio 8.7.1999, komissio v. Anic Participazioni, C-49/92 P, EU:C:1999:356, 116–118 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 134 Nyt käsiteltävässä asiassa – kuten edellä 111–134 kohdasta ilmenee – on osoitettu, että vuosina 1999 ja 2000 suurimpien japanilaisten ja eurooppalaisten merenalaisien ja maanalaisien voimakaapeleiden valmistajien, mukaan lukien Nexans France, edustajat kokoontuivat laatiakseen maailman eri osissa toteutettavia merenalaisia ja maanalaisia voimakaapeleita koskevien hankkeiden jakamista koskevat säännöt tai jakaakseen nämä hankkeet kartellin osanottajille. Vaikka näistä säännöistä neuvoteltiin pitkään, näihin kokouksiin osallistuneiden yritysten edustajat jakoivat epäilyksettä yhteisen tahdon jakaa keskenään merenalaisia ja maanalaisia voimakaapeleita koskevien hankkeiden markkinat ja he tekivät siis SEUT 101 artiklan 1 kohdassa tarkoitettun kilpailua rajoittavan sopimuksen.
- 135 Kaikesta edellä olevasta seuraa, että toinen kanneperuste on hylättävä.

- 136 Edellä esitetyn perusteella on todettava, etteivät kantajat ole kyenneet näyttämään toteen komission syyllistyneen lainvastaisuuteen tai virheeseen, joka oikeuttaisi riidanalaisen päätöksen kumoamisen kokonaan tai osittain.
- 137 Kumoamisvaatimukset on siis hylättävä.

B Sakkojen määrän alentamista koskevat vaatimukset

- 138 Ennen kuin tutkitaan kantajien eri vaatimuksia niille määrättyjen sakkojen määrän alentamiseksi, on muistutettava, että laillisuusvalvontaa täydentää täysi harkintavalta, joka on annettu unionin tuomioistuimille asetuksen N:o 1/2003 31 artiklalla SEUT 261 artiklan mukaisesti. Tämän harkintavallan nojalla unionin yleinen tuomioistuin voi paitsi pelkästään tutkia seuraamuksen laillisuuden myös korvata komission arvioinnin omallaan ja siten poistaa määrätyn sakon tai uhkasakon taikka alentaa tai korottaa sen määrää. On kuitenkin korostettava, ettei täyden harkintavallan käyttö vastaa viran puolesta suoritettavaa valvontaa, ja muistutettava, että menettely unionin tuomioistuimissa on kontradiktorista. Lukuun ottamatta oikeusjärjestyksen perusteisiin pohjautuvia perusteita – kuten riidanalaisen päätöksen perustelujen puuttuminen – jotka unionin yleisen tuomioistuimen ja unionin tuomioistuimen on tutkittava viran puolesta, kantajan on esitettävä kyseistä päätöstä koskevat kanneperusteet ja todisteet niiden tueksi (tuomio 8.12.2011, KME Germany ym. v. komissio, C-389/10 P, EU:C:2011:816, 130 ja 131 kohta).
- 139 Kantajat vaativat niille määrättyjen sakkojen määrän alentamista yhtäältä sen komission virheen huomioon ottamiseksi, jonka se teki Nexans Francen rikkomiseen osallistumisen keston osalta, ja toisaalta niiden komission virheiden huomioon ottamiseksi, jotka se teki kantajien osalta käyttämänsä vakavuuskertoimen osalta.

1 Komission Nexans Francen rikkomiseen osallistumisen keston osalta tekemä virhe

- 140 On todettava, että Nexans Francen kartelliin osallistumisen kesto kuuluu rikkomisen, sellaisena kuin komissio totesi sen riidanalaisessa päätöksessä, muodostaviin seikkoihin, eikä unionin tuomioistuimen pidä tämän vuoksi tutkia sitä asetuksen N:o 1/2003 31 artiklan perusteella (tuomio 21.1.2016, Galp Energía España ym. v. komissio, C-603/13 P, EU:C:2016:38, 77 kohta). Sikäli kuin kantajien tätä koskevassa vaatimuksessa on tulkittava vaadittavan sitä, että unionin yleinen tuomioistuin korvaa komission arvioinnin omallaan, kun kyse on komission kantajille määrättyjen sakkojen määrän laskemiseksi käyttämään keston liittyvästä kertoimesta, on todettava, että tämä vaatimus perustuu yksinomaan väitteeseen, jonka mukaan komissio teki virheen vahvistaessaan Nexans Francen rikkomiseen osallistumisen alkamisajankohdaksi päivämäärän 13.11.2000. Yhtäältä on todettava, että tällainen väite on vaikutukseton kantajille riidanalaisen päätöksen 2 artiklan d kohdassa määrätyn sakon osalta, koska kyseinen sakko määrättiin kantajille sen yrityksen rikkomiseen osallistumisen vuoksi, jonka ne muodostivat SEUT 101 artiklassa tarkoitettulla tavalla ajanjaksolla 12.6.2001–28.1.2009. Toisaalta on myös todettava, ettei kumoamisvaatimusten tueksi esitetyn toisen kanneperusteen tutkinnassa ilmennyt komission tehneen virhettä vahvistaessaan Nexans Francen rikkomiseen osallistumisen alkamisajankohdaksi päivämäärän 13.11.2000. Koska kantajat eivät ole esittäneet lisätodisteita, joilla nyt käsiteltävässä asiassa voitaisiin oikeuttaa niiden kertoimien muuttaminen, joita komissio käytti laskiessaan kantajille riidanalaisessa päätöksessä määrättyjen sakkojen perusmäärän, niiden vaatimus kyseisten sakkojen määrän alentamiseksi on hylättävä, koska se perustuu virheeseen, jonka komissio väitteen mukaan teki Nexans Francen rikkomiseen osallistumisen keston osalta.

2 Kolmas kanneperuste, jonka mukaan vahvistettaessa vakavuuskerrointa sakkojen määrän laskentaa varten on tehty ilmeinen arviointivirhe, perusteluvelvollisuutta on laiminlyöty sekä yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu

- 141 Tämä kanneperuste jakautuu kolmeen osaan. Ensimmäisessä osassa kantajat väittävät, että komissio teki ilmeisen arviointivirheen ja laiminlöi perusteluvelvollisuuttaan, kun se ei alentanut vakavuuskerrointa, kun otetaan huomioon todisteet siitä, että kartellin täytäntöönpano oli osittaista ja rajoitettua sekä suuressa määrin tehotonta. Toisessa osassa ne väittävät, että komissio teki virheen, kun se korotti kyseistä kerrointa ottaakseen huomioon asianosaisten yhteenlasketun markkinaosuuden. Kolmannessa kanneperusteessa ne väittävät, että soveltaessaan niihin tällaista kerrointa komissio loukkasi yhdenvertaisen kohtelun periaatetta.
- 142 Ennen tämän kanneperusteen kolmen osan tutkimista on muistutettava, että asetuksen N:o 1/2003 23 artiklan 2 ja 3 kohdan nojalla komissio voi päätöksellään määrätä yrityksille, jotka tahallaan tai tuottamuksesta rikkovat SEUT 101 artiklan 1 kohdan määräyksiä, sakon, jonka suuruutta määrättäessä on otettava huomioon sekä rikkomisen vakavuus että sen kesto.
- 143 Sakkojen laskennasta annettujen vuoden 2006 suuntaviivojen 19–22 kohdan mukaan yksi tekijöistä, joihin sakon perusmäärä perustuu, on osuus myyntiarvosta, joka määritetään rikkomisen vakavuuden perusteella. Kunkin rikkomistyyppin vakavuus arvioidaan tapauskohtaisesti kaikkien tapauksen olosuhteiden perusteella. Päätetään tietyssä tapauksessa huomioon otettavan osuuden myyntiarvosta komissio ottaa huomioon tiettyjä tekijöitä, kuten rikkomisen luonteen, kaikkien osapuolten yhteenlasketun markkinaosuuden, rikkomisen maantieteellisen ulottuvuuden ja sen, onko rikkominen toteutunut käytännössä.
- 144 Komissiolla on harkintavaltaa sakkojen määrän vahvistamisessa, jotta se voi ohjata yritysten toimintaa niin, että ne noudattavat kilpailusääntöjä (ks. tuomio 12.12.2012, Novácke chemické závody v. komissio, T-352/09, EU:T:2012:673, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 14.3.2013, Dole Food ja Dole Germany v. komissio, T-588/08, EU:T:2013:130, 662 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen). Sakkojen määrän valvonnassa unionin yleinen tuomioistuin ei voi kuitenkaan tukeutua komission harkintavaltaan, kun kyse on niiden seikkojen valinnasta, jotka on otettava huomioon sovellettaessa sakkojen laskennasta annetuissa vuoden 2006 suuntaviivoissa mainittuja arviointiperusteita, ja näiden seikkojen arvioinnista, perusteena sille, ettei mainittu tuomioistuin harjoita oikeudellisia seikkoja ja tosiseikkoja koskevaa perinpohjaista sakon määrän valvontaa (ks. vastaavasti tuomio 8.12.2011, KME Germany ym. v. komissio, C-272/09 P, EU:C:2011:810, 102 kohta). Aina, kun komissio päättää määrätä sakkoja kilpailuoikeuden perusteella, sen on kuitenkin noudatettava yleisiä oikeusperiaatteita, joihin kuuluvat yhdenvertaisen kohtelun periaate ja suhteellisuusperiaate, sellaisina kuin unionin tuomioistuimet ovat niitä tulkinneet (tuomio 12.12.2012, Novácke chemické závody v. komissio, T-352/09, EU:T:2012:673, 44 kohta).
- 145 Nyt käsiteltävässä asiassa on palautettava mieleen, että riidanalaisessa päätöksessä ja erityisesti sen 997–1010 perustelukappaleessa komissio arvioi, että kun kyse on sakon perusmäärästä ja vakavuuden määrittämisestä, rikkomisen oli luonteeltaan yksi vakavimmista kilpailunrajoituksista, mikä sen mukaan oikeutti 15 prosentin prosenttiosuuden soveltamisen. Se myös korotti kyseistä prosenttimäärää 2 prosenttiyksiköllä kaikkien adressaattien osalta yhteenlasketun markkinaosuuden vuoksi sekä kartellin, joka ulottui muun muassa ETA:n koko alueelle, lähes maailmanlaajuisen ulottuvuuden vuoksi. Komissio katsoi lisäksi, että eurooppalaisten yritysten, mukaan lukien kantajien, käyttäytyminen vahingoitti kilpailua enemmän kuin muiden yritysten käyttäytyminen, sillä kartellin A/R-kokoonpanoon osallistumisen lisäksi eurooppalaiset yritykset jakoivat keskenään voimakasapelihankkeet kartellin eurooppalaisen kokoonpanon puitteissa. Tämän vuoksi komissio vahvisti rikkomisen vakavuuden osalta huomioon otettavaksi osuudeksi myyntiarvosta 19 prosenttia eurooppalaisten yritysten osalta ja 17 prosenttia muiden yritysten osalta.
- 146 Kantajien esittämää kanneperusteen kolmea osaa on tutkittava näiden seikkojen valossa.

a) Kolmannen kanneperusteen ensimmäinen osa

- 147 Kantajat toteavat, että hallinnollisen menettelyn aikana ne esittivät väitteitä, jotka osoittavat, ettei riidanalaisessa päätöksessä todettu rikkominen vaikuttanut suurimpaan osaan voimakaapeleiden myynnistä. Ne väittävät, että kun komissio ei alentanut osuutta myyntiarvosta tämän rikkomisen osittaisen ja suurelta osin tehottoman täytäntöönpanon huomioon ottamiseksi, se teki ilmeisen arviointivirheen ja jätti perustelematta riidanalaista päätöstä niiden vakavuuskertoimen alentamista koskevan vaatimuksen osalta.
- 148 Tältä osin kantajat täsmentävät ensimmäiseksi, ettei ”kansallista aluetta” koskeva sopimus voi vaikuttaa eurooppalaisiin markkinoihin, koska teknologisista ja logistisista syistä japanilaiset yritykset eivät aiheuttaneet todellista uhkaa eurooppalaisille valmistajille näillä markkinoilla. Vaikka sopimusta ei olisi ollut, riidanalaisessa päätöksessä mainittujen tarjouskilpailujen tulokset eivät olisi olleet erilaisia.
- 149 Toiseksi kantajat väittävät, että kartelli koski vain erittäin rajallista osaa voimakaapeleiden myynnistä Euroopassa. Ne ilmoittavat toteuttaneensa kyseisellä ajanjaksolla yli 4 000 eurooppalaista myyntiä koskien rikkomisen piiriin kuuluvia voimakaapeleita. Väitetiedoksiannossa kuvattiin kuitenkin vain alla 100 tapausta, joissa tarjouksia on manipuloitu. Kantajat väittävät, ettei maanalaisille ja merenalaisille voimakaapeleille ole olemassa yksitäisiä ainoita Euroopan markkinoita, joilla kaikki myynnit toteutettaisiin samalla tavoin ja samoissa kilpailullisissa olosuhteissa. Tämän vuoksi komissio ei kantajien mukaan voi lähteä liikkeelle pienestä osasta voimakaapeleita koskevia hankkeita, ja erityisesti liikenneverkon hallinnoijille suunnatuista hankkeista, ja ekstrapoloimalla vahvistaa laajoja markkinoita koskevan rikkomisen olemassaoloa. Kantajat väittävät myös, ettei komissio osoittanut rikkomisen vaikuttaneen asiakkailta laskutettuihin hintoihin tai kuluttajien maksamiin hintoihin.
- 150 Kolmanneksi kantajat väittävät, ettei suurimmasta osasta riidanalaisen päätöksen soveltamisalaan kuuluvaa voimakaapeleiden myyntiä ole olemassa todisteita SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkomisesta.
- 151 Neljänneksi kantajat väittävät, että vaikka todisteita voimakaapeleiden myyntiä koskevasta kilpailijoiden välisestä sopimuksesta on olemassa, suurimmassa osassa tapauksia tätä sopimusta ei voitu panna täytäntöön. Sopimuksen täytäntöönpanon estäneiden syiden, joita ne valaisevat esimerkein, joukosta kantajat mainitsevat hankkeen, joka ei toteutunut, koska julkinen hankinta, josta oli keskusteltu kartellin puitteissa, peruttiin; voimakaapeleiden valmistajien välisen laillisen yhteistyön; asiakkaan, joka ei etsinyt kilpailevia tarjouksia, koska se oli kiinnostunut erityisesti yhden valmistajan patentoimasta teknologiasta, ja hankkeen osoittamisen yritykselle, joka ei osallistunut kartelliin, huolimatta siitä, että kartellin jäsenet olivat keskustelleet tästä hankkeesta. Kantajat esittävät myös, että niiden sisäinen rakenne esti sopimuksen täytäntöönpanon, koska kartellin kokouksiin osallistuneet henkilöstön jäsenet eivät useinkaan olleet tekemisissä tarjouksia valmistelevien ryhmien kanssa. Voimakaapelihankkeiden erittäin pitkä valmistelu-aika ja asiakkaiden vaihdokset ja tarjouseritelmien muutokset tekivät kilpailijoiden väliset alustavat yhteydenotot tehottomiksi.
- 152 Komissio kiistää kantajien väitteet.

1) Väitetty arviointivirhe

- 153 Yhtäältä on todettava, että kantajat arvostelevat väitteillään komissiota siitä, ettei se ottanut sakkoja vahvistaessaan huomioon rikkomisen rajoitettuja tai jopa olemattomia todellisia vaikutuksia kyseessä oleviin markkinoihin. Kantajat väittävät erityisesti, ettei rikkominen ”vaikuttanut” suurimpaan osaan väitetiedoksiannossa tarkoitettua voimakaapeleiden myynnistä tai ettei sopimus ”voinut vaikuttaa asiakkaisiin” ja varsinkaan niiltä laskutettuihin hintoihin. Ne väittävät lopuksi, että kartellin ulkopuoliset olosuhteet heikensivät sen vaikutuksia.

- 154 Toisaalta tietyissä kantajien väitteissä viitataan myös todisteiden puuttumiseen sopimuksen olemassaolosta. Komission kantajien väitteisiin antama vastaus liittyy myös SEUT 101 artiklan 1 kohdan olemassaolon osoittamiseen ja erityisesti siihen, onko välttämätöntä osoittaa sellaisen rikkomisen vaikutukset, jota voidaan pitää rikkomisena, jonka tarkoituksena on kilpailun rajoittaminen, koska se muodostuu markkinoiden jakamisesta. Komissio väittää lähinnä, että koska riidanalaisessa päätöksessä on todettu rikkominen, jonka tarkoituksena on kilpailun rajoittaminen, vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan (ks. tuomio 13.12.2012, Expedia, C-226/11, EU:C:2012:795, 35 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen) sen ei tarvinnut näyttää toteen sen seurauksia. Se viittaa myös oikeuskäytäntöön, jonka mukaan on niin, että jos sopimus, jolla on kilpailunvastainen tavoite, pannaan – vaikka vain osittain – täytäntöön, ei ole mahdollista päätellä, ettei kyseisellä sopimuksella ollut vaikutuksia markkinoihin (tuomio 25.10.2005, Groupe Danone v. komissio, T-38/02, EU:T:2005:367, 148 kohta).
- 155 Vastauskirjelmässään kantajat selvensivät lausumiaan todeten, että niiden väitteet, jotka koskevat rikkomisen rajallista täytäntöönpanoa ja sitä, ettei rikkominen vaikuttanut hintoihin, on esitetty rikkomisen vakavuuteen eikä sen olemassaolon toteamiseen liittyen. Kantajien mukaan kilpailua rajoittavaa sopimusta, jota ei ole pantu täytäntöön täysimääräisesti ja joka ei ole missään tapauksessa vaikuttanut mitenkään asiakkaiden maksamiin hintoihin, on pidettävä vähemmän vakavana kuin sopimusta, joka on pantu täytäntöön täysimääräisesti ja joka aiheuttaa asiakkaille vahinkoa korottamalla hintoja.
- 156 Tältä osin on todettava, että suurin osa edellä 153–155 kohdassa tiivistetysti esitetyistä kantajien väitteistä perustuu siihen, että sakkojen laskennasta annettujen vuoden 2006 suuntaviivojen 22 kohdassa mainittu käsite ”se, onko rikkominen toteutunut käytännössä” ja suuntaviivojen asetuksen N:o 17 15 artiklan 2 kohdan ja [HT] 65 artiklan 5 kohdan mukaisesti määrättävien sakkojen laskennassa (EYVL 1998, C 9, s. 3; jäljempänä sakkojen laskennasta annetut vuoden 1998 suuntaviivat) mukainen käsite ”todellinen vaikutus markkinoihin”, jonka vaikutuksen – jos se on mitattavissa – komissio saattoi ottaa huomioon sakkoa vahvistaessaan, sekoitetaan keskenään. Sakkojen laskennasta annettujen vuoden 2006 suuntaviivojen, joita sovelletaan nyt käsiteltävän asian tosiseikkoihin, 22 kohdan sanamuodon mukaan komission ei tarvitse välttämättä ottaa huomioon todellista vaikutusta markkinoihin tai sen puuttumista raskauttavana tai lieventävänä tekijänä arvioidessaan rikkomisen vakavuutta sakkojen laskemiseksi. On riittävää, että – kuten nyt käsiteltävässä asiassa – komission vahvistamaa huomioon otettavaa osuutta myyntiarvosta voidaan perustella muilla tekijöillä, jotka voivat vaikuttaa vakavuuden määrittämiseen kyseisen säännöksen nojalla, kuten rikkomisen luonteella, kaikkien osapuolten yhteenlasketulla markkinaosuudella ja rikkomisen maantieteellisellä ulottuvuudella.
- 157 Siltä osin kuin kantajat pyrkivät väitteillään osoittamaan, että kartellin jäsenten tahdosta riippumattomista syistä kartelli ei voinut vaikuttaa toivotulla tavalla tai tuottaa toivottua tulosta, nämä väitteet on hylättävä.
- 158 Siltä osin kuin kantajien väitteissä on katsottava arvioitavan, ettei komissio osoittanut sitä, onko rikkominen toteutunut käytännössä, ne eivät myöskään voi menestyä.
- 159 On nimittäin todettava, että ainoa kantajien väite, jonka voitaisiin katsoa liittyvän siihen, onko rikkominen toteutunut käytännössä, on se, jonka mukaan Nexans France ei voinut sisäisen rakenteensa vuoksi panna sopimuksia täytäntöön, koska kartellin kokouksiin osallistuneet henkilöstön jäsenet eivät useinkaan olleet tekemisissä tarjouksia valmistelevien ryhmien kanssa. Tämä väite ei voi kuitenkaan menestyä, koska väitetty kykenemättömyys panna täytäntöön kyseessä olevista sopimuksista johtuvia ohjeita ei riitä kumoamaan komission toteamusta, joka perustuu riidanalaisessa päätöksessä esitettyihin todisteisiin, joita kantajat eivät ole kiistäneet, ja jonka mukaan Nexans France noudatti kartellin muiden jäsenten tapaan sopimusta yleisesti ”kansallisella alueella” ja osallistui ”vientialueilla” toteutettavien voimakasapelihankkeiden jakamiseen aasialaisten ja eurooppalaisten

valmistajien kesken, sekä viimeksi mainituille osoitettujen ”vientialueilla” toteutettavien voimakaapelihankkeiden ja eurooppalaisten valmistajien ”kansallisella alueella” toteutettavien voimakaapelihankkeiden jakamiseen eurooppalaisten valmistajien kesken.

2) Perusteluvelvollisuuden väitetty laiminlyöminen

- 160 Perustelujen puutteellisuutta koskevan väitteen osalta on muistutettava, että SEUT 296 artiklassa edellytettyjen perustelujen on oltava kyseisen toimen luonteen mukaisia ja niistä on selkeästi ja yksiselitteisesti ilmentävä riidanalaisen toimenpiteen tehneen toimielimen päättely siten, että niille, joita toimenpide koskee, selviävät sen syyt ja että toimivaltainen tuomioistuin voi tutkia toimenpiteen laillisuuden (tuomio 29.9.2011, *Elf Aquitaine v. komissio*, C-521/09 P, EU:C:2011:620, 147 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).
- 161 Nyt käsiteltävässä asiassa on korostettava, että toisin kuin kantajat väittävät, komissio esitti riidanalaisen päätöksen 1007 perustelukappaleessa syyn sille, että se katsoi vastauksena kantajien hallinnollisen menettelyn yhteydessä esittämiin väitteisiin, että yhtenä kokonaisuutena pidettävä jatkettu rikkomisen oli nyt käsiteltävässä asiassa toteutunut käytännössä täysimääräisesti. Komissio nimittäin muistutti unionin tuomioistuinten vahvistaneen, että ”se, ettei sopimus toteutunut käytännössä täysimääräisesti, ei merkitse sitä, ettei yhteistoimintasopimuksia olisi sovellettu käytännössä”, eikä se, että ”sillä ei ole hallussaan todisteita yhteistoimintasopimuksen olemassaolosta kussakin kartellin kattamassa jäsenvaltiossa ja osapuolella, merkitse sitä, ettei kartelli toteutunut käytännössä”.
- 162 Samoin riidanalaisen päätöksen 1006 perustelukappaleessa komissio vastasi kantajien myös hallinnollisen menettelyn aikana esittämään väitteeseen, jonka mukaan rikkomisen ei vaikuttanut kilpailuun ETA:ssa, toteamalla, että koska riidanalaisessa päätöksessä todetut sopimukset merkitsivät SEUT 101 artiklan 1 kohdan rikkomista, sakon laskemiseksi ei ollut tarpeen osoittaa sitä, miten paljon nämä sopimukset vaikuttivat markkinoihin tai kilpailuun, tai ottaa sitä huomioon.
- 163 Tältä osin on korostettava, ettei sillä, ettei komission alaviitteessä 1413 riidanalaisen päätöksen 1006 perustelukappaleessa esittämän selityksen tueksi mainitsemalla oikeuskäytännöllä ole merkitystä eikä kyseinen selitys ole asianmukainen perustelu kieltäytymiselle ottamasta huomioon väitettyä rikkomisen ETA:han kohdistuvien vaikutusten puuttumista arvioitaessa rikkomisen vakavuutta (ks. edellä 160 kohta), ole vaikutusta siltä osin kuin siihen vedotaan tämän kanneperusteen tueksi.
- 164 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan perusteluvelvollisuus on nimittäin olennainen menettelymääräys, joka on erotettava perustelujen aineellisesta paikkansapitävyydestä, koska tämä paikkansapitävyys koskee riidanalaisen toimen aineellista lainmukaisuutta. Väitteet ja lausumat, joilla pyritään kiistämään tämän toimen perusteltavuus, ovat näin ollen tehottomia perustelujen puuttumista tai niiden puutteellisuutta koskevan kanneperusteen yhteydessä (ks. vastaavasti tuomio 22.3.2001, *Ranska v. komissio*, C-17/99, EU:C:2001:178, 35–38 kohta ja tuomio 15.6.2005, *Corsica Ferries France v. komissio*, T-349/03, EU:T:2005:221, 52–59 kohta).
- 165 Näin ollen kolmannen kanneperusteen ensimmäinen osa on hylättävä.

b) Kolmannen kanneperusteen toinen osa

- 166 Kantajat korostavat, että riidanalaisen päätöksen 998–1010 perustelukappaleesta ilmenee, että komissio korotti osuutta myyntiarvosta 2 prosenttiyksiköllä kaikkien yritysten osalta yhtäältä kaikkien yritysten yhteenlasketun markkinaosuuden suuruuden vuoksi ja toisaalta rikkomisen maantieteellisen laajuuden vuoksi. Ne väittävät, ettei korotus yhteenlasketun markkinaosuuden suuruuden vuoksi ole perusteltu, koska tietty määrä osallistujia vaihtui rikkomisen aikana ja koska erityisesti tietyt yritykset liittyivät rikkomiseen vasta 18.2.1999 jälkeen ja lopettivat osallistumisensa ennen päättymispäivää 28.1.2009.

167 Komissio kiistää kantajien väitteet.

168 Tältä osin on korostettava, että vaikka – kuten kantajat väittävät – kaikki kartelliin osallistuneet yritykset eivät osallistuneet siihen koko kyseessä olevan ajanjakson ajan, on kuitenkin niin, että yhtäältä sen olemassaoloajasta suurimman osan ajan kartelliin kuuluivat suurimmat eurooppalaiset ja japanilaiset merenalaisten ja maanalaisten suurjännitetelekaapeleiden ja erittäin suurelle jännitteelle tarkoitettujen kaapeleiden valmistajat. Lisäksi vuoden 2001 lopun ja vuoden 2006 välisellä ajanjaksolla kartellia vahvisti pienempien eurooppalaisten valmistajien, kuten Brugg Kabelin, nkt cablesin, Safranin ja Silec Cablen, osallistuminen ja vuoden 2002 lopusta vuoden 2005 puoliväliin eteläkorealaisten valmistajien osallistuminen. Toisaalta kuten komissio toteaa ilman, että kantajat olisivat sitä kiistäneet, markkinatoimijoita, joille riidanalaista päätöstä ei ole osoitettu, on hyvin vähän. Näissä olosuhteissa on todettava syvällisen tarkastelun jälkeen, että komissio saattoi virhettä tekemättä katsoa, että päätöksen kaikki adressaatit yhdessä tarkasteltuina merkitsivät melkein kaikkia merenalaisten ja maanalaisten suurjännitetelekaapeleiden ja erittäin suurelle jännitteelle tarkoitettujen kaapeleiden ETA:n markkinoilla toimivia yrityksiä. Komissio saattoi myös katsoa perustellusti, että tämä seikka sekä kartellin lähes maailmanlaajuinen maantieteellinen ulottuvuus, jota kantajat eivät ole kiistäneet, tekivät kartellista vakavamman ja korottivat näin ollen huomioon otettavaa osuutta myyntiarvosta 2 prosenttiyksiköllä.

169 Kolmannen kanneperusteen toinen osa on siis hylättävä.

c) Kolmannen kanneperusteen kolmas osa

170 Kantajat väittävät sen, että komissio käytti eurooppalaisten yritysten ja japanilaisten yritysten osalta eri osuutta myyntiarvosta rikkomisen vakavuuden huomioon ottamiseksi, olevan yhdenvertaisen kohtelun periaatteen vastaista.

171 Kantajat huomauttavat, että komission eurooppalaisten yritysten osalta käyttämä osuus myyntiarvosta oli 2 prosenttiyksikköä korkeampi kuin muihin yrityksiin sovellettu osuus. Tämän erilaisen kohtelun perustelemiseksi komissio korosti riidanalaisen päätöksen 999 perustelukappaleessa, että ”kartellin A/R-kokoonpanon” jakomekanismien lisäksi ”tietyt ETA:ta koskevat hankkeet jaettiin lisäksi kartellin eurooppalaisessa kokoonpanossa eurooppalaisten valmistajien kesken”. Kantajat korostavat, että komission mukaan ”nämä muut toimet, joita toteuttivat pelkästään eurooppalaiset valmistajat, lisäsivät kilpailuvaikutusta, jonka eurooppalaisten, japanilaisten ja [eteläkorealaisten] välinen markkinoidenjakosopimus oli jo aiheuttanut, ja näin ollen rikkomisen vakavuutta” ja että ”kartellin eurooppalaisen kokoonpanon aiheuttama lisävaikutus oikeutti vakavuuden asteen korottamisen kahdella prosenttiyksiköllä niiden yritysten osalta, jotka olivat osallistuneet kartellin tähän osaan”.

172 Kantajat riitauttavat tämän erottelun yhtäältä väittämällä, että ”kartellin eurooppalaista kokoonpanoa” eivät panneet täytäntöön yksinomaan eurooppalaiset yritykset. Riidanalaisesta päätöksestä ilmenee kantajien mukaan, että japanilaiset ja eteläkorealaiset yritykset osallistuivat tiettyjä eurooppalaisten asiakkaiden hankkeita koskeviin keskusteluihin. Toisaalta ne katsovat, ettei komissio osoittanut, miten kyseinen kokoonpano lisäsi jo aiheutettua kilpailuvaikutusta, eikä sitä, mikä oli tämän kokoonpanon aiheuttama ”lisävaikutus”.

173 Komissio kiistää kantajien väitteet.

174 On muistutettava, että vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan joka kerta, kun komissio päättää kilpailuoikeuden nojalla määrätä sakkoja, sen on kuitenkin noudatettava yleisiä oikeusperiaatteita, joihin kuuluu myös yhdenvertaisen kohtelun periaate, sellaisena kuin unionin tuomioistuimet ovat niitä tulkinneet. Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan yhdenvertaisen kohtelun tai syrjintäkiellon periaate edellyttää, että toisiinsa rinnastettavia tapauksia ei kohdella eri tavoin eikä erilaisia tilanteita kohdella

samalla tavoin, ellei tällaista eroa voida objektiivisesti perustella (ks. tuomio 27.6.2012, *Bolloré v. komissio*, T-372/10, EU:T:2012:325, 85 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 19.1.2016, *Mitsubishi Electric v. komissio*, T-409/12, EU:T:2016:17, 108 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

175 Eurooppalaisten yritysten käyttäytymisen vakavuuden arvioinnista aasialaisten ja erityisesti japanilaisten yritysten käyttäytymiseen verrattuna on todettava, että komissio luonnehti riidanalaisessa päätöksessä todettua rikkomista yhtenä kokonaisuutena pidettäväksi jatketuksi rikkomiseksi, joka muodostuu kahdesta kokoonpanosta eli kartellin ”A/R-kokoonpanosta” ja sen ”eurooppalaisesta kokoonpanosta”. Ensimmäinen näistä kokoonpanoista sisälsi yhtäältä ”kansallista aluetta” koskevan sopimuksen, jonka nojalla japanilaiset ja eteläkorealaiset yritykset sitoutuivat poistumaan tämän kartellin R-jäsenille varatulta eurooppalaiselta ”kansalliselta alueelta” vastikkeena viimeksi mainittujen vastavuoroiselle sitoumukselle poistua japanilaiselta ja eteläkorealaiselta ”kansalliselta alueelta”, ja toisaalta suurimmaksi osaksi muualla maailmassa niin kutsutuilla ”vientialueilla” sijaitsevien hankkeiden jakamisen. Kuten edellä 12 kohdasta ilmenee, toisessa näistä kokoonpanoista oli tarkoitus jakaa eurooppalaisten yritysten kesken eurooppalaisella ”kansallisella alueella” sijaitsevat hankkeet ja eurooppalaisille jaetut ”vientialueilla” sijaitsevat hankkeet.

176 Syyt, joiden vuoksi komissio arvioi molempien kokoonpanojen kuuluvan samaan rikkomiseen, esitetään riidanalaisen päätöksen 527–619 perustelukappaleessa. Tässä yhteydessä edellytyksestä, jonka mukaan kyseisillä kartellin kokoonpanoilla on oltava yksi ja sama tavoite, komissio totesi kyseisen päätöksen 534 perustelukappaleessa seuraavaa:

”Kartellin eurooppalainen kokoonpano (samoin kuin aasialaisten yritysten välinen jakaminen) kuului kokonaissopimukseen, ja sillä pantiin täytäntöön kyseinen sopimus. Näiden eurooppalaisten R-kokousten aikana eurooppalainen koordinaattori johti A/R-kokouksissa käytyjä keskusteluja – –. Tässä tarkoituksessa osapuolet järjestivät usein R-kokouksia pian A/R-kokousten jälkeen – –. Lisäksi R-kokouksissa osapuolet ilmaisivat kiinnostuksensa vientialueilla toteutettavia hankkeita kohtaan, joista oli keskusteltava A/R-kokouksissa. A/R-kokousten osanottajille ilmoitettiin myös tärkeimmistä kartellin eurooppalaisessa kokoonpanossa käydyistä keskusteluista – –. Kartellin eurooppalainen kokoonpano oli siis kokonaissuunnitelman olennainen osa.”

177 Komissio katsoi suurimman osan japanilaisista ja eteläkorealaisista yrityksistä olevan vastuussa osallistumisesta kartellikokonaisuuteen, mukaan lukien sen eurooppalaiseen kokoonpanoon. Se vahvisti erityisesti kartellin ydinryhmään kuuluvien japanilaisten yritysten, eli Sumitomo Electric Industriesin, Hitachi Cablen ja niiden yhteisyrityksen J-Power Systemsin sekä Furukawa Electricin, Fujikuran ja niiden yhteisyrityksen Viscasin, olevan vastuussa kyseisestä kartellista kokonaisuutena.

178 Riidanalaisen päätöksen 537 perustelukappaleessa komissio kuitenkin tarkensi eri yritysten kartelliin osallistumisen tasoa. Se totesi nimittäin seuraavaa:

”Kartellin osanottajien ydinryhmä (Nexans, Pirelli/Prysmian, Furukawa [Electric], Fujikura ja Viscas, Sumitomo [Electric Industries], Hitachi [Cable] ja [J-Power Systems]) oli sama [maalalaisten voima]kaapeleiden ja [merenalaisten kaapeleiden] osalta ja sovelsi samanaikaisesti kansallista aluetta [koskevaa sopimusta] ja hankkeiden jakamista vientialueilla koskevaa sopimusta. Objektiivisista syistä japanilaiset ja [eteläkorealaiset] yritykset eivät osallistuneet kartelliin eurooppalaiseen kokoonpanoon, kun taas Nexans ja Pirelli/Prysmian olivat aktiivisia molemmissa.”

179 Komissio totesi riidanalaisen päätöksen 999 perustelukappaleessa, jota kantajien väitteet koskevat, tämän toteamuksen perusteella, että rikkomista, johon eurooppalaiset yritykset syyllistyivät, on pidettävä vakavampana kuin rikkomista, johon japanilaiset yritykset syyllistyivät, ja että näin ollen sen vuoksi, että eurooppalaiset yritykset osallistuivat kartelliin eurooppalaiseen kokoonpanoon, sitä osuutta eurooppalaisten yritysten myyntiarvosta, jota käytetään sakon perusmäärän laskemiseen, piti korottaa 2 prosenttiyksiköllä.

- 180 Tältä osin on katsottava, ettei se, että – kuten kantajat väittävät – japanilaisten yritysten osallistuminen on ollut samankaltaista kuin eurooppalaisten yritysten osallistuminen ”kartellin eurooppalaisen kokoonpanon” osalta, vaikka se oletettaisiin toteen näytetyksi, ole omiaan kyseenalaistamaan komission toteamusta, jonka mukaan hankkeiden jakaminen ETA:n alueella oli lisätekijä, josta oli aiheellista määrätä ylimääräinen prosenttiosuus rikkomisen vakavuuden perusteella.
- 181 Yhtäältä on nimittäin korostettava, että ”kartellin A/R-kokoonpanon”, jonka puitteissa eurooppalaiset ja aasialaiset yritykset sopivat erityisesti siitä, etteivät ne tule toistensa ”kansallisille alueille”, lisäksi eurooppalaiset valmistajat, kantajat mukaan lukien, jakoivat keskenään kyseisen kartellin R-jäsenille jaetut eri voimakaapelihankkeet. Erityisesti on todettava, että – kuten riidanalaisen päätöksen 73 perustelukappaleesta ilmenee – tällainen jakaminen koski sekä ”vientialueilla” toteutettavien voimakaapelihankkeiden jakamista kyseisen kokoonpanon piirissä että R-jäsenille ”kansallista aluetta” koskevan sopimuksen mukaan kuuluvien hankkeiden eli eurooppalaisten valmistajien ”kansallisella alueella” toteutettavien hankkeiden jakamista. Toisaalta on korostettava, että vaikka hankkeiden jakaminen tämän kokoonpanon piirissä ja hankkeiden jakaminen kartellin eurooppalaisen kokoonpanon piirissä liittyivät läheisesti toisiinsa, kuten komissio selittää riidanalaisen päätöksen 534 perustelukappaleessa, eurooppalainen kokoonpano sisälsi hankkeiden jakamista koskevan lisäsitoumuksen, joka meni ”kartellin A/R-kokoonpanossa” olemassa olevia jakamissääntöjä pidemmälle.
- 182 Toisin kuin kantajat väittävät, ei ole myöskään mitään epäilyä siitä, että merenalaisia ja maanalaisia suurjännitekaapeleita koskevien hankkeiden jakaminen ”kartellin eurooppalaisen kokoonpanon” puitteissa vahvisti kyseisen kartellin ”A/R-kokoonpanon” ETA:ssa aiheuttamaa kilpailunrajoitusta.
- 183 Näin ollen oli komission väittämällä tavalla perusteltua, että ”kartellin eurooppalaisen kokoonpanon” osanottajien ja erityisesti eurooppalaisten valmistajien käyttäytymisen vakavuuden arviointi heijastaa kilpailulle ETA:ssa aiheutunutta lisävahinkoa.
- 184 Tämän vuoksi kantajien väite, jonka mukaan komissio teki arviointivirheen katsoessaan, etteivät japanilaiset valmistajat olleet osallistuneet samantasoisesti kuin eurooppalaiset yritykset kartellin eurooppalaiseen kokoonpanoon, ei vaikuta siihen, onko yhdenvertaisen kohtelun periaatetta loukattu kantajiin nähden.
- 185 Tällaisella väitteellä, jos sen oletettaisiin pitävän paikkansa, voitaisiin nimittäin perustella sitä, että japanilaisten yritysten osalta käytettyä prosenttiosuutta myyntiarvosta korotetaan.
- 186 Tällä seikalla ei sen sijaan ole merkitystä sen prosenttiosuuden myyntiarvosta osalta, jota käytetään kantajien suhteen niiden toimintatapojen vakavuuden huomioon ottamiseksi, koska syrjintäkiellon periaate ei voi antaa oikeutta lainvastaiseen kohteluun tavalla, joka ei ole syrjivä (tuomio 11.9.2002, Pfizer Animal Health v. neuvosto, T-13/99, EU:T:2002:209, 479 kohta).
- 187 Edellä esitetystä seuraa, että kolmannen kanneperusteen kolmas osa ja näin ollen koko tämä kanneperuste on hylättävä.
- 188 Koska kanneperusteet ja väitteet, joita kantajat esittivät muuttamisvaatimustensa tueksi, on hylätty ja koska seikkoja, joilla nyt käsiteltävässä asiassa voitaisiin perustella sakkojen määrän alentamista, ei ole, sakkojen määrän alentamista koskevat vaatimukset on hylättävä.
- 189 Kaiken edellä esitetyn perusteella on todettava, että kanne on hylättävä kokonaisuudessaan.

IV Oikeudenkäyntikulut

¹⁹⁰ Unionin tuomioistuimen työjärjestyksen 134 artiklan 1 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska kantajat ovat hävinneet asian, ne on velvoitettava korvaamaan oikeudenkäyntikulut komission vaatimuksen mukaisesti.

Näillä perusteilla

UNIONIN YLEINEN TUOMIOISTUIN (kahdeksas jaosto),

on ratkaissut asian seuraavasti:

1) Kanne hylätään.

2) Nexans France SAS ja Nexans SA velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Collins

Kancheva

Barents

Julistettiin Luxemburgissa 12 päivänä heinäkuuta 2018.

Allekirjoitukset

Sisällys

I Asian tausta	2
A Kantajat ja kyseessä oleva ala	2
B Hallinnollinen menettely	2
C Riidanalainen päätös	3
1 Kyseessä oleva kilpailusääntöjen rikkominen	3
2 Kantajien vastuu	4
3 Sakot	4
II Oikeudenkäynti ja asianosaisten vaatimukset	5
III Oikeudellinen arviointi	6
A Kumoaamisvaatimukset	6
1 Ensimmäinen kanneperuste, jonka mukaan oikeusperusta puuttui, tarkastuspäätöstä ei noudatettu, puolustautumisoikeuksia ei kunnioitettu ja asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 2–4 kohtaa ja perusoikeuskirjan 7 artiklaa rikottiin	6
a) Tarkastuksen kulku	7
b) Riidanalaiisten toimenpiteiden oikeusperustan väitetty puuttuminen	9
c) Tarkastuspäätöksen väitetty rikkominen	11
d) Puolustautumisoikeuksien väitetty loukkaaminen	12
e) Asetuksen N:o 1/2003 20 artiklan 3 ja 4 kohdan väitetty rikkominen	13
f) Perusoikeuskirjan 7 artiklan väitetty rikkominen	14
2 Toinen kanneperuste, jonka mukaan kantajien rikkomiseen osallistumisen alkamisajankohdan määrittämisessä on tehty arviointivirhe	15
B Sakkojen määrän alentamista koskevat vaatimukset	21
1 Komission Nexans Francen rikkomiseen osallistumisen keston osalta tekemä virhe	21
2 Kolmas kanneperuste, jonka mukaan vahvistettaessa vakavuuskerrointa sakkojen määrän laskentaa varten on tehty ilmeinen arviointivirhe, perusteluvollisuutta on laiminlyöty sekä yhdenvertaisen kohtelun periaatetta on loukattu	22
a) Kolmannen kanneperusteen ensimmäinen osa	23
1) Väitetty arviointivirhe	23
2) Perusteluvollisuuden väitetty laiminlyöminen	25

b) Kolmannen kanneperusteen toinen osa	25
c) Kolmannen kanneperusteen kolmas osa	26
IV Oikeudenkäyntikulut	29

i — Tämän tuomion 20 kohtaan on tehty kielellisiä muutoksia sen ensimmäisen julkaisemisen jälkeen.